

MARIAŃSKI
GROUP

PORADNIK
Polski Ład dla architektów

Autorzy:

Prof. dr hab. Adam Mariański - partner w Mariański Group
Monika Błońska - radca prawny, partner w Mariański Group

Spis treści

Wstęp

1. Skutki w podatkach i składkach

- 1.1 Osoby fizyczne – zatrudnienie
 - 1.1.1. Umowa o pracę
 - 1.1.2. Umowa zlecenia i umowa o dzieło
- 1.2 Działalność gospodarcza
 - 1.2.1. Skala podatkowa
 - 1.2.2. Podatek liniowy
 - 1.2.3. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

2. Porównanie form opodatkowania

- 2.1. Porównanie zmian w opodatkowaniu
- 2.2. Składka zdrowotna – porównanie
- 2.3. Porównanie na kwotach – umowa o pracę
- 2.4. Porównanie na kwotach – formy prowadzenia działalności

3. Prowadzenie działalności formie spółek – optymalna forma

- 3.1 Prowadzenie działalności w formie spółek – aspekty prawne
 - 3.1.1. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością
 - 3.1.2. Spółka komandytowa
 - 3.1.3. Spółka komandytowo-akcyjna
- 3.2 Spółka jako podatnik
- 3.3 Która forma prawna jest optymalna dla prowadzenia działalności gospodarczej?

4. Przekształcenia podmiotów i ryzyka z tym związane

5. Inne ryzyka

- 5.1 Ukryta dywidenda
- 5.2 Likwidacja szarej strefy – koniec z zatrudnieniem „na czarno”
- 5.3 Rozliczenia bezgotówkowe

6. Ulgi podatkowe

- 6.1. Wspólne rozliczenie z małżonkiem
- 6.2. Osoby samotnie wychowujące dzieci – ulga 1500
- 6.3. Ulga B+R i IP-Box
- 6.4. Ulga na innowacyjnych pracowników
- 6.5. Ulga na zabytki
- 6.6. Estoński CIT

7. Sukcesja

Wstęp

POLSKI ŁAD DLA ARCHITEKTÓW

Nowelizacja przepisów pod nazwą „Polski Ład”, która weszła w życie od stycznia 2022 r., zarówno w obszarze prawnym, jak i podatkowym, przyniosła wiele zmian i zaskoczeń. Z jednej strony zwiększyły się nakłady na ochronę zdrowia, z drugiej jednak niektóre rozwiązania mają wyłącznie cel fiskalny, a niejednokrotnie trudno znaleźć racjonalne uzasadnienia dla ich wprowadzenia.

Nowe przepisy są największą w historii III RP rewolucją podatkową. Niniejszy poradnik skupia się na najistotniejszych zmianach, które co do zasady weszły w życie od 1 stycznia 2022 r., a które są istotne dla architektów.

Analiza Polskiego Ładu ewidentnie wskazuje, że projektodawcy zmirają do zniechęcenia podatników do korzystania z opodatkowania w formie podatku liniowego, który do tej pory był najczęściej wybieraną przez przedsiębiorców formą rozliczania się z fiskusem. Zmiany zostały wprowadzone także w zakresie ryczałtu ewidencjonowanego. Do końca 2021 r. architektom przysługiwała w tym zakresie 15% lub 17% stawka ryczałtu. Od 2022 r. architekci mogą korzystać z niższej, tj. 14% stawki ryczałtu. Pytanie jednak brzmi, czy to się każdemu opłaci? Odpowiedź oczywiście nie jest jednoznaczna.

Kolejna istotna zmiana to wprowadzenie dodatkowego podatku w postaci składki zdrowotnej. Od 2022 r. składka zdrowotna przestała istnieć w znanej nam formie i stała się *de facto* dodatkowym podatkiem.

Oprócz zmian w formach i stawkach opodatkowania zmieniły się zasady związane z samym prowadzeniem działalności gospodarczej. Przykładowo, zmieniły się zasady związane z wykupem samochodu z leasingu i jego odsprzedażą. Polski Ład również zlikwidował szarą strefę w zakresie zatrudnienia czy ograniczył możliwość restrukturyzacji działalności.

Rok 2022 w obszarze prawnym i podatkowym przyniósł zatem wiele zaskoczeń dla przedsiębiorców. Choć medialnie mówi się w zasadzie tylko o zwiększeniu kwoty wolnej od podatku i progę podatkowego, a także o dodatkowej składce zdrowotnej, to nowelizacja przepisów skrywa wiele niekorzystnych niespodzianek. Stąd też niniejsze opracowanie ma przybliżyć Państwu najistotniejsze zmiany, które obecnie kształtują prowadzenie działalności w zakresie usług architektonicznych w Polsce. Niezwykle istotne jest fachowe wsparcie przy kreowaniu stosunków prawno-gospodarczych i planowaniu biznesu, nie jest bowiem tak, że jedyną opłacalną formą opodatkowania od stycznia 2022 r. jest ryczałt, a jedyną spółką – spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Każda sytuacja, każdy biznes jest inny, funkcjonuje inaczej, więc ma odmienne potrzeby.

Ponadto, Ministerstwo Finansów ogłosiło 24 kwietnia 2022 r. kolejny projekt ustawy o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych oraz niektórych innych ustaw, czyli propozycję zmian ustaw podatkowych związanych z Polskim Ładem w ramach tzw. „Tarczy Antyputinowskiej”. Decyzja ta została podjęta w odpowiedzi na bardzo dużą krytykę ostatnich zmian podatkowych pochodzącą od podatników oraz doradców podatkowych, oraz w związku z niebezpiecznie rosnącą inflacją. Projekt jest na etapie konsultacji. Nowe rozwiązania mają obowiązywać, co do zasady, od 1 lipca 2022 r.

Mamy nadzieję, że niniejsze opracowanie przybliży Państwu zmiany podatkowe i pozwoli świadomie zaplanować ewentualne zmiany w Państwa działalności.

Życzymy miłej lektury,

Prof. dr hab. Adam Mariański, partner w Mariański Group
Monika Błońska, radca prawny, partner w Mariański Group

1. SKUTKI W PODATKACH I SKŁADKACH

1.1 Osoby fizyczne - zatrudnienie

1.1.1. Umowa o pracę

Do końca 2021 r. osoby pracujące na etacie miały obowiązek odprowadzania składek na ubezpieczenie zdrowotne i społeczne. Składka na ubezpieczenie zdrowotne wynosiła 9% podstawy wynagrodzenia zasadniczego, tj. podstawę jej wyliczenia stanowił dochód pomniejszony o wysokość składek na ubezpieczenie społeczne i w znacznej części podlegała odliczeniu od podatku (7,75%). Tym samym pracownika etatowego realnie obciążała składka w wysokości 1,25% dochodu.

Od 2022 r. osoby na umowie o pracę **utraciły prawo do pomniejszania podatku o część składki na ubezpieczenie zdrowotne**. W konsekwencji doprowadziło to do wzrostu obciążeń publicznoprawnych, ponieważ składka stała się de facto quasi-podatkiem liczonym od dochodu. Zwiększenie obciążeń z tytułu ubezpieczenia społecznego ma niwelować **podwyższenie kwoty wolnej od podatku** (z 8 000 zł do 30 000 zł) oraz **podniesienie progu podatkowego**, którego przekroczenie wiąże się z opodatkowaniem według stawki 32%, z 85 528 zł do kwoty 120 000 zł oraz tzw. ulga dla klasy średniej, o której mowa poniżej.

Podstawa obliczenia podatku w złotych	Kalkulacja podatku
do 120 000 zł	17% minus kwota zmniejszająca 5 100 zł
ponad 120 000 zł	15 300 zł + 32% nadwyżki ponad 120 000 zł

Tabela 1. Progi podatkowe w 2022 r.

W praktyce jednak większość podatników zarabiających powyżej 10 000 zł brutto miesięcznie musiała liczyć się ze wzrostem opodatkowania, liczonym jako łączne obciążenie podatkami i składkami.

W tym zakresie, na skutek dużej krytyki nowych przepisów, ustawodawca zdecydował się na wprowadzenie określonych zmian na podstawie ustawy z dnia 27 stycznia 2022 r. o zmianie ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawy o rehabilitacji zawodowej i społecznej oraz zatrudnianiu osób niepełnosprawnych oraz ustawy o podatku od wydobycia niektórych kopalin (implementującej na poziom ustawowy przepisy rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 7 stycznia 2022 r.).

Na podstawie powyższego, zaliczka, u pracowników czy zleceniobiorców osiągających miesięczny przychód do kwoty 12 800 zł brutto, powinna być pobierana w wysokości nie wyższej, niż kwota zaliczki obliczanej na zasadach obowiązujących do 31 grudnia 2021 r. Jeśli pracownik otrzymał niższe wynagrodzenie za styczeń, powinien być dostać niezwłocznie wyrównanie od pracodawcy.

Ponadto płatnik powinien stosować zmniejszenie zaliczki o 1/12 kwoty zmniejszającej podatek (czyli o 425 zł) również wtedy, gdy oświadczenie PIT-2 jest składane w trakcie roku podatkowego, a nie tylko przed pierwszą wypłatą wynagrodzenia w danym roku podatkowym.

Zwracamy uwagę, iż na podstawie najnowszego projektu z 24 marca 2022 r. ma nastąpić obniżenie stawki podatku z wysokości 17% do 12% z jednoczesną likwidacją ulgi dla klasy średniej, o której mowa poniżej.

Utrzymanie kwoty wolnej na poziomie 30 000 zł oznacza nową kwotę zmniejszającą podatek. Nowa kwota zmniejszająca podatek (przekładająca się na kwotę wolną od podatku w wysokości 30 000 zł) wynosi 3 600 zł ($30\,000 \text{ zł} \times 12\% = 3\,600 \text{ zł}$).

Podstawa obliczenia podatku w złotych	Kalkulacja podatku
do 120 000 zł	12% minus kwota zmniejszająca 3 600 zł
ponad 120 000 zł	10 800 zł + 32% nadwyżki ponad 120 000 zł

Tabela 2. Progi podatkowe według projektu z 24 marca 2022 r.

Ulga dla klasy średniej

W przypadku osoby uzyskującej przychody z tytułu umowy o pracę (i z działalności gospodarczej opodatkowanej skalą podatkową) istnieje możliwość pomniejszenia dochodu o kwotę tzw. ulgi dla klasy średniej. Wysokość ulgi uzależniona jest **od wysokości przychodu** podatnika, co oznacza, że ustalając prawo do zastosowania ulgi, nie uwzględnia się poniesionych kosztów. Z ulgi mogą skorzystać te osoby, które osiągnęły przychody w wysokości co najmniej 68 411,99 zł. Prawo do ulgi traci się po przekroczeniu progu w wysokości 133 692,01 zł.

Ulęgę tę oblicza się według dość skomplikowanego wzoru, w zależności od tego, do którego przedziału kwalifikuje się dana osoba (zob. tabela 2):

- 1) $(A \times 6,68\% - 4\,566 \text{ zł}) \div 0,17$, dla A wynoszącego co najmniej 68 412 zł i nieprzekraczającego kwoty 102 588 zł,
- 2) $(A \times (-7,35\%) + 9\,829 \text{ zł}) \div 0,17$, dla A wyższego od 102 588 zł i nieprzekraczającego kwoty 133 692 zł.

Podatnik, którego przychody przekraczają kwotę 133 692 zł, nie ma możliwości skorzystania z ulgi.

W podanych wzorach lit. „A” oznacza sumę uzyskanych przez podatnika w roku podatkowym i podlegających opodatkowaniu według skali podatkowej przychodów ze stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej i spółdzielczego stosunku pracy oraz uzyskanych w ciągu roku przychodów z pozarolniczej działalności gospodarczej pomniejszonych o koszty prowadzenia tej działalności z wyłączeniem z tych kosztów składek na ubezpieczenia społeczne. Ulga dla klasy średniej dotyczy łącznie przychodów z działalności gospodarczej oraz z umowy o pracę. Jeżeli łączne wynagrodzenie z obu tych źródeł przekroczy 133 692,01 zł – podatnik straci prawo do stosowania ulgi.

Przychody	Wysokość ulgi
-----------	---------------

68 411,99 zł	brak
od 68 412 zł do 102 588 zł	$(\text{przychód} \times 6,68\% - 4\,566 \text{ zł}) \div 0,17$
od 102 588,01 zł do 133 692 zł	$(\text{przychód} \times (-7,35\%) + 9\,829 \text{ zł}) \div 0,17$, dla A wyższego od 102 588 zł i nieprzekraczającego kwoty 133 692 zł
133 692,01 zł	brak

Tabela nr 3. Jak liczyć ulgę dla klasy średniej

Należy pamiętać, iż podatnik z ulgi dla klasy średniej może korzystać już w trakcie wyliczania miesięcznych zaliczek na podatek dochodowy, jednakże w przypadku przekroczenia progu może to generować dodatkowe ryzyko w postaci zniżenia podstawy opodatkowania.

Na podstawie projektu z 24 marca 2022 r. ulga dla klasy średniej ma zostać zlikwidowana dla wszystkich uprawnionych do jej stosowania.

1.1.2. Umowa zlecenia i umowa o dzieło

W przypadku umowy zlecenia kwota wolna od podatku nie jest uwzględniana przy wypłacie wynagrodzenia, a dopiero na koniec roku, przy rocznym rozliczeniu podatkowym. Z tego względu na gruncie nowych przepisów zleceniobiorcy mogli otrzymać niższą wypłatę wynagrodzenia już w styczniu 2022 r. Rozporządzenie Ministra Finansów z 7 stycznia 2022 r., o którym mowa powyżej dokonało zmian w tym zakresie.

Osoby na umowie zlecenia, podobnie jak przy umowie o pracę, nie mają obecnie możliwości odliczenia składki zdrowotnej od podatku. Jednocześnie nie mają prawa do stosowania ulgi dla klasy średniej, przewidzianą dla zatrudnionych na podstawie umowy o pracę.

Natomiast, umowa o dzieło inna niż zawarta z własnym pracodawcą nie rodzi obowiązku opłacania składki zdrowotnej. Reforma składki, która jest negatywna dla większości podatników, nie wpłynie więc na wynagrodzenie z tytułu umowy o dzieło. Wykonujący dzieła skorzystają natomiast z wyższej kwoty wolnej oraz drugiego progu podatkowego (ale nie z ulgi dla klasy średniej). Reforma jest więc dla nich bardziej korzystna.

Obowiązek ubezpieczeń społecznych z tytułu umowy o dzieło obowiązuje, gdy umowa o dzieło została zawarta z własnym pracodawcą lub jest wykonywana na jego rzecz. W takich sytuacjach umowa o dzieło powinna być traktowana jak umowa o pracę.

Nowy projekt z 24 marca 2022 r. będzie miał odpowiednie zastosowanie do umów zlecenia i umów o dzieło, tj. w zakresie obniżenia stawki podatku z 17% do 12%.

Jednocześnie, zmniejszono stawkę zryczałtowanego podatku dochodowego, o którym mowa w art. 30 ust. 1 pkt 5a ustawy PIT, z 17% do 12%. Dostosowano w ten sposób zryczałtowany podatek dochodowy od tzw. „małych umów zlecenia” (przychodów nieprzekraczających 200 zł z tytułu działalności wykonywanej osobiście, o której nowa w art. 13 pkt 2 i 4-9 ustawy PIT) do najniższej stawki podatkowej obowiązującej w skali podatkowej.

1.2 Działalność gospodarcza

Prowadzenie działalności gospodarczej przez architektów może być opodatkowane:

- 1) progresywnie według skali podatkowej (17%/32%),
- 2) według stawki liniowej 19%,
- 3) ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych według stawki 14%.

1.2.1. Skala podatkowa

Opodatkowanie

Zasady ogólne (inaczej skala podatkowa) to podstawowa forma opodatkowania działalności gospodarczej. Należy pamiętać, iż jest ona stosowana automatycznie, więc jeżeli podatnik chce skorzystać z innej formy opodatkowania, musi to zgłosić do właściwego urzędu w odpowiednim terminie. W przeciwnym razie będzie musiał czekać na zmianę do zakończenia roku podatkowego.

Podstawą opodatkowania jest dochód osiągnięty w ramach działalności gospodarczej. Oznacza to, że podatnik rozlicza wszelkie przychody osiągnięte w ramach działalności oraz pomniejsza je o odpowiadające im koszty uzyskania przychodów (wydatki związane z prowadzeniem działalności gospodarczej). Różnica pomiędzy tymi przychodami i kosztami stanowi dochód podatkowy. Dochód ten podlega opodatkowaniu według stawki 17%, a po przekroczeniu drugiego progu nadwyżka opodatkowana jest według stawki 32% (zob. tabela 1). Ponadto podatnicy opodatkowani skalą podatkową mogą korzystać z różnych ulg podatkowych, np. ulgi na dziecko, ulg rehabilitacyjnych, ulgi internetowej, termomodernizacyjnej, ulgi B+R czy IP Box.

Opodatkowanie według skali jest również często wybierane przez małżonków rozliczających się wspólnie. Ponadto osoby opodatkowane na zasadach ogólnych mogą korzystać z kwoty wolnej od opodatkowania, która nie przysługuje dla działalności opodatkowanej liniowo, czy ryczałtem ewidencjonowanym.

Pamiętać należy, że jeżeli dochody przekroczą 1 mln zł, nadwyżka ponad tę kwotę jest dodatkowo opodatkowana tzw. daniną solidarnościową w wysokości 4%.

Polski ład zmienił znacznie sytuację osób wykonujących działalność gospodarczą i stosujących ogólne zasady opodatkowania. Pierwszą zmianą, o jakiej należy wspomnieć, jest **podwyższenie kwoty wolnej od podatku do 30 000 zł oraz rezygnacja z uzależnienia jej wysokości od osiąganego przychodu**. Oznacza to, że od dochodów w tej wysokości podatnik w ogóle nie zapłaci podatku bez względu na wysokość przychodów, co przekłada się na oszczędność w kwocie 5 100 zł w skali roku, co miesięcznie daje 425 zł oszczędności. Oznacza to, że dochód np. o wartości 2 500 zł miesięcznie nie będzie opodatkowany.

Zmianie uległy również progi skali podatkowej. Stawki podatku pozostaną bez zmian, jednak podwyższeniu uległ próg, którego przekroczenie wiąże się ze stosowaniem 32% stawki podatku. Od

2022 r. próg ten wynosi 120 000 zł. Oznacza to, że dochód podatnika do wysokości 120 000 zł będzie opodatkowany stawką 17%. Jeżeli przekroczy on kwotę 120 000 zł, stawka podatku wyniesie 32% ponad kwotę 120 000 zł (zob. tabela 1).

Należy jednak pamiętać, że po 1 stycznia 2022 r. podatnicy **nie mają prawa do pomniejszenia podatku do zapłaty o część odprowadzonej składki zdrowotnej**, co łącznie ze zmianą sposobu liczenia składki zdrowotnej dla przedsiębiorców w istotny sposób wpływa na wysokość opodatkowania. Negatywny wpływ braku prawa do odliczenia składki zdrowotnej częściowo ma zniwelować tzw. ulga dla klasy średniej, z której również mogą skorzystać przedsiębiorcy – ale wyłącznie ci, którzy są opodatkowani według skali podatkowej.

Według projektu z 24 marca 2022 r. dla przedsiębiorców rozliczających się według skali podatkowej nastąpić ma obniżenie stawki PIT z 17% do 12% oraz likwidacja ulgi dla klasy średniej.

Składka zdrowotna

Składka na ubezpieczenie zdrowotne od 2022 r. wynosi 9% dochodu z działalności gospodarczej ustalonego za rok kalendarzowy. Ustawodawca zrezygnował zatem z dotychczas obowiązującego sposobu kalkulowania składki zdrowotnej od 60% prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego i uzależnił jej wysokość od realnego dochodu.

Od 2022 r. składka zdrowotna liczona jest jako różnica między osiągniętymi przychodami, a poniesionymi kosztami uzyskania tych przychodów (w rozumieniu ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych), pomniejszonego o kwotę opłaconych w tym roku składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, jeżeli nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Tak obliczony dochód stanowi podstawę wymiaru składki, którą oblicza się co roku i obowiązuje ona od 1 lutego danego roku do 31 stycznia roku następnego. Wskazany okres stanowi rok składkowy.

Zastrzec jednak należy, że chociaż dochód z działalności gospodarczej stanowi podstawę wymiaru składki, to jednak składka zdrowotna nie może być mniejsza od tej opłacanej w ramach minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w pierwszym dniu roku. Wynagrodzenie to od 1 stycznia 2022 r. wynosi 3 010 zł, zatem minimalna wysokość składki wynosi **270,90 zł miesięcznie** (9% od 3 010 zł).

Zmienił się również termin, w jakim należy odprowadzić składkę zdrowotną – dla osób fizycznych oraz wspólników spółek osobowych termin ten został wydłużony do 20. dnia miesiąca następnego, tj. za luty 2022 r. składka jest płatna do 20 marca 2022 r.

Przedsiębiorcy przysługuje zwrot nadpłaconej składki, jeżeli suma składek na ubezpieczenie zdrowotne wpłaconych w ciągu roku jest wyższa od rocznej podstawy wymiaru składki ustalonej w zależności od stosowanej formy opodatkowania. Może to mieć miejsce np. w przypadku osiągnięcia straty na koniec roku podatkowego i odprowadzania składek w kwocie wyższej niż minimalna.

O zwrot można wystąpić w ciągu miesiąca od upływu terminu na złożenie zeznania podatkowego, czyli do końca maja danego roku. Wnioski złożone po tym terminie nie będą rozpatrywane.

1.2.2. Podatek liniowy

Opodatkowanie

Podatek liniowy (stawka 19%) był jedną z najbardziej popularnych form opodatkowania działalności gospodarczej w ostatnich latach. Zapewnia on możliwość ujmowania bieżących wydatków związanych z działalnością w kosztach podatkowych, zaś stawka w wysokości 19% nie ulega zmianie niezależnie od wysokości osiąganego dochodu (w przeciwieństwie do skali podatkowej). Należy jednak pamiętać, że podatnicy, którzy wybiorą tę formę opodatkowania, będą zobowiązani do odprowadzenia tzw. daniny solidarnościowej w wysokości 4% nadwyżki dochodu ponad 1 mln zł.

Opodatkowane podatkiem liniowym mogą być podmioty prowadzące działalność gospodarczą jako:

- osoba fizyczna – samodzielnie, jak i przy zatrudnieniu pracowników, zleceniobiorców, podwykonawców, członków rodziny,
- wspólnik spółki cywilnej,
- wspólnik spółki jawnej,
- partner spółki partnerskiej.

Wybór podatku liniowego oznacza także brak możliwości wspólnego rozliczenia z małżonkiem, korzystania z większości ulg podatkowych dla osób fizycznych (np. ulga termomodernizacyjna, ulga na Internet etc.). Ponadto osoby rozliczające się według stawki liniowej nie są uprawnione do preferencyjnego rozliczenia przewidzianego dla osób samotnie wychowujących dzieci.

Opodatkowując dochód według stawki 19%, podatnika **nie obowiązuje kwota wolna od podatku**. Tym samym, podatnik nie będzie uprawniony do skorzystania z podwyższonej do 30 000 zł kwoty wolnej i podatek zapłaci od całego dochodu. Również **ulga dla klasy średniej nie jest dostępna dla podatników opłacających podatek liniowy**. Ministerstwo Finansów uzasadnia to niższą składką na ubezpieczenie zdrowotne i tym, że niższa składka dostatecznie rekompensuje brak prawa do obniżenia kwoty podatku o część składki zdrowotnej.

Składka zdrowotna

Składka na ubezpieczenie zdrowotne w przypadku podatników rozliczających się na zasadach podatku liniowego uległa zmianie w 2022 r. Do końca 2021 r. składka stanowiła iloczyn stawki 9% oraz przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej (tj. 381,81 zł). Od 2022 r. stawka **wynosi 4,9% i liczona jest od podstawy oskładkowania**. Podstawę wymiaru składki stanowi dochód z działalności gospodarczej ustalony za rok kalendarzowy rozumiany jako różnica między osiągniętymi przychodami, a poniesionymi kosztami uzyskania tych przychodów (w rozumieniu ustawy PIT), pomniejszony o kwotę opłaconych w danym roku składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, chorobowe i wypadkowe, jeżeli nie zostały zaliczone do kosztów uzyskania przychodów. Tak obliczona podstawa wymiaru składki, którą oblicza się co rok, obowiązuje od 1 lutego danego roku do 31 stycznia roku następnego. Wskazany okres stanowi rok składkowy.

Należy jednak mieć na uwadze, że kwota składki na ubezpieczenie zdrowotne nie może być mniejsza niż kwota odpowiadająca 9%:

- 1) minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w dniu 1 stycznia roku składkowego w przypadku składki obliczanej od miesięcznej podstawy jej wymiaru;

- 2) iloczynu liczby miesięcy w roku składkowym i minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w pierwszym dniu tego roku składkowego, w przypadku składki obliczanej od rocznej podstawy jej wymiaru.

Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne za styczeń 2022 r. należało ustalić na podstawie zasad obowiązujących do 31 grudnia 2021 r.

Składka wpłacana jest w terminie analogicznym, jak w przypadku przedsiębiorców opodatkowanych według skali podatkowej, tj. do 20. dnia miesiąca następującego po miesiącu, za który należy odprowadzić składkę zdrowotną.

Zgodnie z projektem z dnia 24 marca 2022 r. dla przedsiębiorców rozliczających się według 19% stawki liniowej, proponowane jest wprowadzenie odliczenia od podstawy obliczenia podatku (dochodu) lub zaliczenia do kosztów uzyskania przychodów z działalności gospodarczej – zapłaconej przez podatnika składki na ubezpieczenie zdrowotne związanej z działalnością opodatkowaną w tej formie.

Wysokość rocznego odliczenia składek będzie jednak limitowana. Limit będzie dotyczył podatnika i obliczony zostanie na bazie limitu składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, tj. rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe ogłoszonej w roku poprzednim na podstawie art. 19 ust. 10 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2021 r. poz. 423, z późn. zm.).

Limit będzie stanowił kwotę stanowiącą 4,9% (stawka składki na ubezpieczenie zdrowotne płaconych przez podatników opodatkowanych podatkiem liniowym) z 30-krotności prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia miesięcznego w gospodarce narodowej (w 2022 r. jest to kwota 177 660 zł). Zatem na kwotę tę składa się kwota obliczona według wzoru $177\ 660\ \text{zł} \times 4,9\%$. W roku 2022 r. kwota ta stanowi 8 705 zł, ale w przepisie zaproponowane zostało zaokrąglanie kwoty przysługującego odliczenia do pełnych stu złotych, czyli kwota ta wyniesie 8 700 zł.

1.2.3. Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych

Opodatkowanie

Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych to alternatywna forma opodatkowania, która zakłada uproszczenie rozliczeń oraz formalności podatkowych. Podstawą opodatkowania jest przychód, zatem podatnik nie jest uprawniony do rozliczania kosztów uzyskania przychodu. Wybór ryczałtu pozwala na skorzystanie z niższych stawek podatkowych, jednak pozbawia podatnika możliwości korzystania z ulg, kwoty wolnej od podatku, a także wspólnego rozliczania z małżonkiem.

Wysokość stawek ryczałtu od przychodów ewidencjonowanych została przez ustawodawcę ustalona w art. 12 ust. 1 ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym od niektórych przychodów osiąganych przez osoby fizyczne. Od 2021 r. od przychodów ewidencjonowanych przewidziano osiem podstawowych stawek ryczałtu, tj. 17%, 15%, 12,5%, 10%, 8,5%, 5,5%, 3% i 2%.

Do końca 2021 r. dla architektów przysługiwała 15% lub 17% stawka ryczałtu. Od 2022 r. stawka ta dla usług architektonicznych (PKWiU dział 71) **wynosi 14%**. Zgodnie z PKWiU są to w szczególności następujące grupy:

Symbol PKWiU 2008	Nazwa grupowania
71	USŁUGI ARCHITEKTONICZNE I INŻYNIERSKIE; USŁUGI W ZAKRESIE BADAŃ I ANALIZ TECHNICZNYCH
71.1	USŁUGI ARCHITEKTONICZNE I INŻYNIERSKIE ORAZ ZWIĄZANE Z NIMI DORADZTWO TECHNICZNE
71.11	USŁUGI ARCHITEKTONICZNE
71.11.1	Projekty i rysunki wykonywane dla celów architektonicznych
71.11.10	Projekty i rysunki wykonywane dla celów architektonicznych
71.11.10.0	Projekty i rysunki wykonywane dla celów architektonicznych
71.11.2	Usługi architektoniczne w zakresie projektowania budynków
71.11.21	Usługi architektoniczne w zakresie projektowania budynków mieszkalnych
71.11.21.0	Usługi architektoniczne w zakresie projektowania budynków mieszkalnych
71.11.22	Usługi architektoniczne w zakresie projektowania budynków niemieszkalnych
71.11.22.0	Usługi architektoniczne w zakresie projektowania budynków niemieszkalnych
71.11.23	Usługi architektoniczne związane z przywróceniem budynkom charakteru historycznego
71.11.23.0	Usługi architektoniczne związane z przywróceniem budynkom charakteru historycznego
71.11.24	Usługi doradcze w zakresie architektury
71.11.24.0	Usługi doradcze w zakresie architektury
71.11.3	Usługi planowania urbanistycznego
71.11.31	Usługi planowania przestrzennego terenów miejskich
71.11.31.0	Usługi planowania przestrzennego terenów miejskich
71.11.32	Usługi planowania przestrzennego terenów wiejskich
71.11.32.0	Usługi planowania przestrzennego terenów wiejskich
71.11.33	Usługi planowania przestrzennego związane z lokalizacją obiektów budowlanych
71.11.33.0	Usługi planowania przestrzennego związane z lokalizacją obiektów budowlanych
71.11.4	Usługi architektonicznego kształtowania krajobrazu i doradztwo w tym zakresie
71.11.41	Usługi architektonicznego kształtowania krajobrazu
71.11.41.0	Usługi architektonicznego kształtowania krajobrazu

71.11.42	Usługi doradztwa w zakresie architektonicznego kształtowania krajobrazu
71.11.42.0	Usługi doradztwa w zakresie architektonicznego kształtowania krajobrazu
71.20.13	Usługi w zakresie badań i analiz zintegrowanych systemów mechanicznych i elektrycznych
71.20.13.0	Usługi w zakresie badań i analiz zintegrowanych systemów mechanicznych i elektrycznych
71.20.14	Usługi w zakresie przeglądów technicznych pojazdów
71.20.14.0	Usługi w zakresie przeglądów technicznych pojazdów
71.20.19	Pozostałe usługi w zakresie badań i analiz technicznych
71.20.19.0	Pozostałe usługi w zakresie badań i analiz technicznych

Chociaż organy podatkowe nie są uprawnione do przyporządkowywania wykonywanych przez podatnika czynności do odpowiedniego grupowania PKWiU na etapie zgłoszenia, to mogą dokonać ich weryfikacji np. na etapie kontroli.

Należy pamiętać, iż nie każdy architekt, który zdecyduje się na prowadzenie działalności gospodarczej, będzie uprawniony do skorzystania z ryczału ewidencjonowanego. Prawa do stosowania ryczału nie mają osoby, którzy **uzyskują przychody ze świadczenia usług na rzecz byłego lub obecnego pracodawcy**, odpowiadających czynnościom, które podatnik:

- 1) wykonywał w roku poprzedzającym rok podatkowy lub
- 2) wykonywał lub wykonuje w roku podatkowym

w ramach stosunku pracy lub spółdzielczego stosunku pracy.

Taki podatnik **traci w roku podatkowym prawo do opodatkowania w formie ryczału od przychodów ewidencjonowanych** i, poczynając od dnia uzyskania tego przychodu do końca roku podatkowego, opłaca podatek dochodowy na ogólnych zasadach (skala podatkowa).

Z powyższego wynika, iż architekt, podejmując się współpracy z byłym pracodawcą, będzie mógł skorzystać z ryczału dopiero po upływie dwóch lat od zakończenia takiej współpracy. Ograniczenie to nie ma zastosowania przy podjęciu współpracy z innym podmiotem bądź przy świadczeniu usług **innych niż dotychczasowe** byłemu pracodawcy. Dlatego istotny jest zakres świadczonych usług, określony w umowie współpracy.

Ponadto, ustawodawca przewidział kilka dodatkowych kryteriów, które warunkują skorzystanie z ryczału. I tak, z ryczału nie skorzystają te osoby, które:

- 1) osiągnęły przychody z działalności gospodarczej w poprzednim roku w kwocie przekraczającej równowartość 2 mln euro,
- 2) korzystały z opodatkowania w formie karty podatkowej,
- 3) korzystały z okresowego zwolnienia od podatku dochodowego,

- 4) uzyskiwały przychody z tytułu prowadzenia aptek, kantorów oraz handlu częściami i akcesoriami do pojazdów mechanicznych,
- 5) wytwarzały wyroby opodatkowane podatkiem akcyzowym, z wyjątkiem wytwarzania energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii.

Opodatkowując przychody ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych, podatnik, w odróżnieniu od podatnika opodatkującego dochód według skali podatkowej lub na zasadach podatku liniowego (19%), nie ma możliwości obniżenia przychodu o koszty uzyskania przychodów. Zatem architekt, decydując się na tę formę opodatkowania, nie będzie uprawniony np. do wliczania w koszty faktur leasingowych, faktur za najem biura czy zakup materiałów. Można w bardzo dużym uproszczeniu przyjąć, że ryczałt będzie korzystny dla osób ponoszących koszty nie większe niż 20-25% przychodów.

Co więcej, architekt obliczający podatek dochodowy przy zastosowaniu ryczałtu **nie skorzysta z podwyższonej kwoty wolnej (30 000 zł)**. Również **ulga dla klasy średniej nie będzie miała tu zastosowania**.

Składka zdrowotna

Polski ładu to nie tylko zmiany w zakresie opodatkowania przedsiębiorców. Modyfikacji uległy również zasady odprowadzania składek na ubezpieczenie zdrowotne w przypadku podatników rozliczających się na ryczałcie. Przede wszystkim należy wskazać na **brak możliwości obniżenia kwoty podatku** o kwotę składki zdrowotnej od 2022 r.

Ponadto zmianie uległ również sposób wyliczania składki zdrowotnej. W przeciwieństwie do podatników opłacających podatki na zasadach ogólnych oraz na podstawie stawki liniowej, składka zdrowotna dla „ryczałtowców” nie jest obecnie liczona od realnie osiągniętego dochodu. Ustawodawca uzależnił jej wysokość od przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, ustalanego za czwarty kwartał roku poprzedniego – jest to kwota 6221,04 zł. Ponadto wprowadzono trzy progi przychodowe, których przekroczenie spowoduje zwiększenie wysokości składki zdrowotnej. Wysokość składek obrazuje poniższa tabela.

Składka zdrowotna 2022	
Przychód rocznie	Wysokość składki zdrowotnej
do 60 000 zł	ok. 335,94 zł
od 60 000 zł do 300 000 zł	ok. 559,89 zł
powyżej 300 000 zł	ok. 1007,81 zł

Tabela nr 3. Wysokość miesięcznych składek zdrowotnych w 2022 r.

Zgodnie z projektem z dnia 24 marca 2022 r. przewidziano prawo do odliczenia części zapłaconych składek zdrowotnych także dla osób rozliczających się na zasadach ryczału ewidencjonowanego do limitu 50% zapłaconych składek zdrowotnych (jako pomniejszenie przychodu).

2. PORÓWNANIE FORM OPODATKOWANIA

2.1 Porównanie zmian w opodatkowaniu

Poniżej prezentujemy porównanie najważniejszych aspektów dotyczących zmian w zakresie opodatkowania działalności gospodarczej (bez uwzględnienia zmian zaproponowanych 24 marca 2022 r.).

	Skala podatkowa	Stawka 19%	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych
Pomniejszenie przychodów o koszty uzyskania przychodów	Tak	Tak	Brak
Ulga dla klasy średniej	Tak	Brak	Brak

Pomniejszenie przychodu o składkę na ubezpieczenie społeczne	Tak	Tak	Tak
Kwota wolna od podatku	30 000 zł (kwota pomniejszająca podatek 5 100 zł)	Brak	Brak
Odliczenie składki zdrowotnej	Brak	Brak	Brak

Tabela nr 5. Porównanie form opodatkowania

2.2 Składka zdrowotna – porównanie

Poniższa tabela zawiera porównanie metod wyliczenia składki zdrowotnej w zależności od formy prowadzenia działalności gospodarczej (bez uwzględnienia zmian zaproponowanych 24 marca 2022 r.).

	Skala podatkowa	Stawka 19%	Ryczałt od przychodów ewidencjonowanych
Roczny wymiar składki	9% dochodu z działalności gospodarczej	4,9% dochodu z działalności gospodarczej	Brak stawki procentowej (składka zależna od uzyskanego przychodu podatkowego oraz procentowego ujęcia przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia)
	Kwota składki nie może być niższa niż 9% iloczynu liczby miesięcy w roku składkowym i minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w pierwszym dniu roku składkowego, w przypadku składki obliczanej od rocznej podstawy jej wymiaru	Kwota składki nie może być niższa niż 9% iloczynu liczby miesięcy w roku składkowym i minimalnego wynagrodzenia obowiązującego w pierwszym dniu roku składkowego, w przypadku składki obliczanej od rocznej podstawy jej wymiaru	

Tabela nr 6. Wyliczenie składki zdrowotnej

2.3 Porównanie na kwotach – umowa o pracę

Lp.	Kwota brutto	Kwota netto teraz	Kwota netto Polski Ład	Różnica miesięczna	Różnica roczna
1	5 000,00	3 613,19	3 660,19	47,00	564,00
2	6 000,00	4 318,43	4 318,43	0,00	0,00
3	7 000,0	5 024,67	5 024,67	0,00	0,00
4	10 000,00	7 140,39	6 936,87	-203,52	-2 442,24
5	15 000,00	10 667,58	9 764,49	-903,09	-10 837,08
6	20 000,00	14 194,78	12 642,76	-1552,02	-18 624,24
7	30 000,00	21 249,17	18 397,89	-2 851,28	-34 215,36

Tabela nr 7. Wyliczenie obciążeń podatkowych 2022 r. – umowa o pracę (tabela nie uwzględnia zmian zaproponowanych 24 marca 2022 r.)

2.4 Porównanie na kwotach

Założenia

Architekt prowadzący jednoosobową działalność gospodarczą (kontrakt) w skali roku uzyskuje dochody w wysokości np. 240 000 zł netto (20 tys. zł netto miesięcznie). Dla większej przejrzystości i możliwości porównania z umową o pracę w symulacji pominięto koszty uzyskania przychodu. Jednak w każdej konkretnej sytuacji należy je uwzględnić w kalkulacji najbardziej optymalnej formy opodatkowania. Symulacja uwzględnia wysokość składek na ubezpieczenia społeczne na 2022 r. ustaloną na podstawie obwieszczenia Ministerstwa Rodziny i Polityki Społecznej dot. kwoty prognozowanego przeciętnego wynagrodzenia oraz kwoty ograniczenia rocznej podstawy wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe.

		RYCZAŁT (14%)	LINIOWY (19%)	SKALA (17%/32%)
Kwota netto (FV)		240.000	240 000,00	240 000,00
Podatek VAT	ZW	-	-	-
Ubezpieczenie emerytalne	9,76%	8322,96	8.322,96	8.322,96
Ubezpieczenie rentowe	1,50%	3411,12	3.411,12	3.411,12

Ubezpieczenie chorobowe	2,45%	1.044,60	1.044,60	1.044,60
Ubezpieczenie wypadkowe	1,67%	712,08	712,08	712,08
FP SWFON	2,45%	1.044,60	1.044,60	1.044,60
Wynagrodzenie zasadnicze		228.020	228.020,00	228.020,00
Koszty uzyskania przychodu		-	-	-
Dochód		225.325,00	225.325,00	225.325,00
Ulga dla kasy średniej		-	-	-
PIT przed odliczeniami	14%/19 %/skala	31.546,00	42.812,00	54.104,00
Kwota wolna	425	-	-	5 100,00
PIT po odjęciu kwoty wolnej		31.546,00	42.812,00	49.004,00
Składka NFZ (559, 89 zł /4,9%/ 9%)		6.718,68	11.041,00	20.279,00
Składka NFZ (minimalna)	279 zł	-	-	-
Składka NFZ do odliczenia	0%	-	-	-
PIT		31.546,00	42.812,00	69.283,00
PIT + składka NFZ		38.264,68	53.853,00	156.042,00
NA RĘKĘ		187.061,32	171.472,00	156.042,00

Tabela nie uwzględnia zmian zaproponowanych 24 marca 2022 r.

3. PROWADZENIE DZIAŁALNOŚCI W FORMIE SPÓŁEK – OPTYMALNA FORMA

Architekci mogą, co do zasady, działać we wszelkich formach prawnych przewidzianych dla wykonywania działalności gospodarczej, a zatem również w formie spółek prawa handlowego. Do najczęściej wybieranych tego rodzaju spółek należą spółka z ograniczoną odpowiedzialnością oraz, tracąca w ostatnim roku na popularności, spółka komandytowa. Należy pamiętać również o możliwości wyboru jako formy prowadzenia działalności, nieco zapomnianej już, spółki komandytowo-akcyjnej, która łączy w sobie zalety spółki osobowej i kapitałowej.

Prowadzenie działalności w każdej z tych form wiąże się z określonymi korzyściami oraz ograniczeniami, na których główne aspekty chcielibyśmy zwrócić Państwa uwagę.

3.1 Prowadzenie działalności w formie spółek – aspekty prawne

3.1.1. Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością

Prowadzenie działalności gospodarczej w formie spółki z ograniczoną odpowiedzialnością łączy się nie tylko z możliwością wyłączenia osobistej odpowiedzialności za zobowiązania spółki jej wspólników, ale również otwiera perspektywę dywersyfikacji ryzyka poprzez zakładanie spółek celowych oraz wydzielenie takich spółek z funkcjonującego już w tej formie podmiotu.

W przypadku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością dochodzi do rozgraniczenia odpowiedzialności wspólników od odpowiedzialności spółki. Wspólnicy nie ponoszą odpowiedzialności za zobowiązania spółki. Ewentualny wierzyciel może zatem prowadzić egzekucję z majątku spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, ale nie z majątku jej wspólnika.

Należy mieć jednak na uwadze aspekt potencjalnej odpowiedzialności członków zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, którzy w odpowiednim czasie nie zgłosili wniosku o ogłoszenie jej upadłości lub wszczęcie wobec niej postępowania restrukturyzacyjnego. Członkowie zarządu mogą ponosić również odpowiedzialność za zobowiązania publicznoprawne spółki, w tym za jej zobowiązania podatkowe oraz składki z tytułu ubezpieczeń społecznych, nieopłacone przez spółkę jako płatnika. Podkreślić jednak należy, że wewnętrzne regulacje w zakresie ustalenia procedur oraz zasad prowadzenia spraw na danym poziomie wykonywania funkcji menadżerskich mogą wpływać na znaczne zmniejszenie poziomu ryzyka ponoszonego przez osoby zarządzające spółką. Kluczową kwestią jest zatem posiadanie przez spółkę właściwej dokumentacji określającej ład korporacyjny, ale również poprawne zredagowanie umów stanowiących podstawę współpracy z poszczególnymi osobami zarządzającymi. Warto rozważyć również możliwość zabezpieczenia członków zarządu poprzez odpowiednio dobrane produkty ubezpieczeniowe.

3.1.2. Spółka komandytowa

Przez wiele lat niezwykle popularną formą prowadzenia działalności była spółka komandytowa. W spółce tej występują dwa rodzaje wspólników: komandytariusz i komplementariusz, w którego roli występowała zwykle spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. Taka konstrukcja spółek wynikała z faktu, że wobec wierzycieli za zobowiązania spółki bez ograniczenia odpowiada jedynie komplementariusz, zaś odpowiedzialność komandytariusza ograniczona jest do wskazanej w umowie

spółki wysokości sumy komandytowej. Komandytariusz wolny jest od odpowiedzialności w granicach wartości wkładu wniesionego do spółki, co w praktyce oznacza, że jeżeli wkład ten odpowiada co najmniej wysokości sumy komandytowej, wówczas wspólnik ten nie odpowiada za zobowiązania spółki.

Podział wspólników spółki komandytowej na tych zajmujących się prowadzeniem spraw spółki (komplementariuszy) oraz tych, którzy nie mają tego obowiązku (komandytariuszy), zbliża spółkę komandytową do spółki kapitałowej i umożliwia wprowadzenie do niej wspólników, którzy postanowią zainwestować określone środki, natomiast nie będą aktywnie uczestniczyć w jej bieżącym działaniu ani ponosić osobistej odpowiedzialności za jej zobowiązania.

3.1.3. Spółka komandytowo-akcyjna

Spółka komandytowo-akcyjna jest spółką osobową, która łączy w sobie cechy dwóch spółek – spółki komandytowej i spółki akcyjnej. Komplementariusz jest wspólnikiem aktywnym, ponieważ zarządza on przedsiębiorstwem oraz reprezentuje spółkę na zewnątrz, co wiąże się z nieograniczoną odpowiedzialnością za jej zobowiązania. Wspólnikiem pasywnym jest akcjonariusz, który objął lub nabył akcje emitowane przez spółkę. Wspólnik ten nie ponosi osobistej odpowiedzialności za zobowiązania spółki. W odniesieniu do komplementariuszy spółka ta cechuje się, podobnie jak inne spółki osobowe, trwałym składem osobowym. Częste zmiany wspólników możliwe są wśród akcjonariuszy, co pozwala na pozyskanie środków finansowych bez konieczności zaciągania dodatkowych zobowiązań poprzez emisję akcji skierowaną do szerokiego grona potencjalnych inwestorów.

3.2. Spółka jako podatnik

3.2.1. Opodatkowanie spółek podatkiem dochodowym

Zarówno spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka komandytowa, jak również spółka komandytowo-akcyjna są podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych. Przedmiotem opodatkowania w tych spółkach jest dochód stanowiący sumę dochodu osiągniętego z zysków kapitałowych oraz dochodu osiągniętego z innych źródeł przychodów. Oznacza to, że dochód dla każdego z tych źródeł wyliczamy odrębnie jako różnicę między przychodami i kosztami z danego źródła. Spółka jako podatnik CIT płaci podatek dochodowy według stawki:

- 1) 19% podstawy opodatkowania lub
- 2) 9% podstawy opodatkowania od przychodów innych niż z zysków kapitałowych – przy limicie rocznych przychodów nieprzekraczających kwoty odpowiadającej równowartości 2 000 000 euro, oraz w pierwszym roku podatkowym w przypadku spółek rozpoczynających działalność.

Pamiętać jednak należy, że co do zasady podatnik, który został utworzony między innymi w wyniku przekształcenia lub podziału, z preferencyjnej stawki skorzysta dopiero po upływie dwóch lat podatkowych. Ograniczenie to nie będzie natomiast dotyczyło przekształcenia spółki będącej podatnikiem CIT w innego typu spółkę będącą podatnikiem tego podatku (np. przekształcenie spółki komandytowej w spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością).

Różnice w zakresie opodatkowania spółek na gruncie podatków dochodowych ujawniają się głównie na poziomie wspólników, których pozycja jako podatników podatku dochodowego jest odmienna w zależności od typu spółki. Ustawodawca przewidział bowiem zróżnicowanie sytuacji wspólników spółek komandytowych oraz komandytowo-akcyjnych, polegające na odmiennym sposobie opodatkowania komplementariuszy w stosunku do komandytariuszy oraz akcjonariuszy tych spółek. Odrębności te wynikają z różnej sytuacji prawnej tych wspólników w ramach jednej spółki, a w szczególności z faktu, że komplementariusz, który czynnie uczestniczy w prowadzeniu spraw spółki, odpowiada wobec wierzycieli za zobowiązania spółki osobiście, całym swym majątkiem bez ograniczenia, solidarnie z pozostałymi komplementariuszami oraz ze spółką.

3.2.2. Dywidenda na rzecz wspólników spółki z ograniczoną odpowiedzialnością

W pierwszej kolejności, dochody uzyskiwane przez spółkę z ograniczoną odpowiedzialnością podlegają opodatkowaniu na poziomie spółki (wspólnicy nie są opodatkowani z tytułu bieżącej działalności spółki).

W drugiej kolejności, wypłaty zysku ze spółki do wspólników (w szczególności w formie dywidendy) są opodatkowane po stronie wspólników będących osobami fizycznymi z tytułu udziału w zyskach osób prawnych w wysokości 19%.

W przypadku wspólnika spółki z ograniczoną odpowiedzialnością, który sam jest podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych, stawka ta również wynosi 19%, może tu jednak wystąpić zwolnienie od podatku, które znajdzie zastosowanie po spełnieniu przewidzianych ustawą warunków, do których należy m.in. posiadanie przez wspólnika uzyskującego dochody z dywidend bezpośrednio, nieprzerwanie przez okres co najmniej dwóch lat, nie mniej niż 10% udziałów w kapitale spółki, której zysk podlega podziałowi (tzw. zwolnienie dywidendowe). Warunek ten jest zachowany również w przypadku, gdy okres ten upłynie po dniu uzyskania tych dochodów.

3.2.3. Opodatkowanie wspólników spółki komandytowej

Od 1 stycznia 2021 r. (lub 1 maja 2021 r.) spółki komandytowe stały się podatnikami podatku dochodowego od osób prawnych. W tym zakresie różnice pojawiły się także na gruncie opodatkowania podatkiem dochodowym dochodów osiągniętych z tytułu udziału w zyskach spółki komandytowej i w skrócie prezentują się następująco:

Komplementariusz	Komandytariusz
<ul style="list-style-type: none"> – 19% zryczałtowany podatek dochodowy od osób fizycznych lub prawnych od przychodów uzyskiwanych z udziału w zyskach spółki, – ustalony w ww. sposób zryczałtowany podatek pomniejsza się o kwotę odpowiadającą iloczynowi procentowego udziału komplementariusza w zysku tej spółki 	<ul style="list-style-type: none"> – w przypadku wypłaty zysku na rzecz komandytariusza, nie można dokonać pomniejszenia pobieranego z tego tytułu zryczałtowanego podatku dochodowego od osób fizycznych lub prawnych o podatek dochodowy zapłacony przez samą spółkę. Dojdzie więc w tym zakresie do dwupoziomowego opodatkowania tego samego dochodu – raz na poziomie

<p>i podatku należnego od dochodu tej spółki,</p> <p>Jeśli spółka nie korzysta ze zwolnienia z podatku dochodowego, to komplementariusz nie zapłaci zryczałtowanego podatku od otrzymywanej dywidendy.</p> <ul style="list-style-type: none"> – przychodu z udziału w zyskach osoby prawnej nie wlicza się do sumy dochodów podlegających opodatkowaniu daniną solidarnościową. 	<p>spółki komandytowej, drugi raz na poziomie komandytariusza takiej spółki,</p> <ul style="list-style-type: none"> – wprowadzono zwolnienie, tj. wolne od podatku dochodowego od osób fizycznych i prawnych jest 50% przychodu, nie więcej niż 60 000 zł, pod warunkiem braku powiązań z komplementariuszem będącym spółką (np. komandytariusz nie może być jednocześnie członkiem zarządu spółki będącej komplementariuszem w spółce komandytowej), – zwolnienie od podatku dochodowego od osób prawnych przychodów z tytułu udziału w zyskach osób prawnych dla komandytariusza, który posiada nie mniej niż 10% udział w kapitale spółki.
--	---

Zasady opodatkowania komplementariusza spółki komandytowej oraz spółki komandytowo-akcyjnej zostały uregulowane w sposób tożsamy, stąd ich główne założenia opisane zostały łącznie.

3.2.4. Opodatkowanie zysku komplementariusza spółki komandytowej i spółki komandytowo-akcyjnej

Przychód uzyskiwany przez komplementariusza, zarówno spółki komandytowej, jak i spółki komandytowo-akcyjnej, z tytułu udziału w zysku tej spółki, stanowić będzie przychód z udziału w zyskach osób prawnych, opodatkowany zryczałtowanym podatkiem dochodowym według stawki 19%. Podatek ten podlega pomniejszeniu o kwotę odpowiadającą iloczynowi procentowego udziału komplementariusza w zysku tej spółki i podatku należnego od dochodu tej spółki za dany rok podatkowy. Jeżeli zatem spółka komandytowa lub komandytowo-akcyjna odprowadziła od osiągniętego zysku podatek w wysokości 19%, komplementariusz efektywnie nie zapłaci już podatku w momencie wypłaty zysku. Jeżeli spółka korzysta z preferencyjnej stawki podatkowej w wysokości 9%, wspólnik będzie musiał dopłacić różnicę.

Obowiązek podatkowy po stronie komplementariusza powstanie dopiero w momencie wypłaty na jego rzecz udziału w zysku.

3.2.5. Opodatkowanie zysku komandytariusza

Komandytariuszowi co do zasady przysługuje zwolnienie od podatku dochodowego kwoty stanowiącej 50% przychodów uzyskanych przez niego z tytułu udziału w zyskach w spółce komandytowej mającej siedzibę lub zarząd na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, nie więcej jednak niż 60 000 zł w roku podatkowym odrębnie z tytułu udziału w zyskach w każdej takiej spółce komandytowej, w której podatnik jest komandytariuszem. Dodatkowym wymogiem, który musi być spełniony w celu

skorzystania ze zwolnienia jest **brak wskazanych w ustawie powiązań pomiędzy komandytariuszem, a komplementariuszem.**

Jednocześnie komandytariusz będący podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych, po spełnieniu wymogów określonych ustawą, będzie mógł skorzystać ze zwolnienia dywidendowego, właściwego dla wspólnika posiadającego nie mniej niż 10% udziału w kapitale spółki.

3.2.6. Opodatkowanie akcjonariusza

W przypadku akcjonariuszy, zarówno na gruncie podatku dochodowego od osób fizycznych, jak i prawnych, dochody (przychody) z udziału w zysku spółki komandytowo-akcyjnej traktować należy jako dywidendę i opodatkować podatkiem zryczałtowanym w wysokości 19% przychodu.

Inaczej uregulowana została sytuacja akcjonariusza będącego podatnikiem podatku dochodowego od osób prawnych, może on bowiem również skorzystać, przy zachowaniu odpowiednich warunków, ze zwolnienia dywidendowego.

3.2.7. Udział w zysku, a danina solidarnościowa

Przychody wspólnika spółki komandytowej z tytułu udziału w zysku tej spółki nie są już w Polskim Ładzie klasyfikowane jako przychody ze źródła „pozarolnicza działalność gospodarcza”, ale jako przychody z kapitałów pieniężnych (z udziałów w zyskach osób prawnych) i jako takie nie są one uwzględniane przy ustaleniu podstawy obliczania daniny solidarnościowej. Tym samym po raz kolejny wskazuje to na korzystniejsze opodatkowanie wspólników spółek kapitałowych oraz spółek komandytowych i komandytowo-akcyjnych niż prowadzących jednoosobową działalność gospodarczą.

3.3. Która forma prawna jest optymalna dla prowadzenia działalności gospodarczej?

Nie ulega wątpliwości, że nie jest możliwe wskazanie jednej, uniwersalnej i najkorzystniejszej formy prowadzenia działalności gospodarczej. W celu udzielenia odpowiedzi na pytanie, która z nich najlepiej spełni oczekiwania i cele danego przedsiębiorstwa i jego właścicieli, należy dokładnie przeanalizować ich potrzeby, w tym w szczególności sytuację majątkową i osobistą, jak również plany rozwoju. Ocena adekwatności formy prowadzenia działalności dokonywana musi być przy tym przez pryzmat obowiązujących regulacji prawnych, w tym przepisów prawa podatkowego.

Wybór optymalnej formy prawnej dla konkretnego podmiotu wymaga zatem m.in. wzięcia pod uwagę aspektu osobistego zaangażowania właścicieli w jego bieżące funkcjonowanie, stopnia gotowości przyjęcia ryzyka związanego z odpowiedzialnością za jego zobowiązania, chęci pozyskania zewnętrznych wspólników – inwestorów, którzy takiego ryzyka nie będą chcieli ponosić, oraz akceptowalnego poziomu obciążeń podatkowych.

Można jedynie wskazać, że dla architektów, najkorzystniejszą formą może być ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. Dla większej działalności będzie to raczej jedna z omówionych powyżej spółek.

4. PRZEKSZTAŁCENIA PODMIOTÓW I RYZYKA Z TYM ZWIĄZANE

Już w dacie rozpoczęcia działalności przez dany podmiot warto wybrać odpowiednią formę jego prowadzenia, przy uwzględnieniu indywidualnych potrzeb właścicieli. Jeżeli jednak dopiero na późniejszym etapie dostrzeżemy, że forma ta nie w pełni odpowiada naszym potrzebom, musimy pamiętać, że może ona ulec zmianie w czasie funkcjonowania podmiotu.

Każda spółka handlowa (tj. spółka jawna, spółka partnerska, spółka komandytowa, spółka komandytowo-akcyjna, spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, spółka akcyjna) może być przekształcona w inną spółkę handlową. Zdolność przekształceniową posiada również spółka cywilna, chociaż nie ma podmiotowości prawnej i stanowi wyłącznie umowę pomiędzy wspólnikami, jak również przedsiębiorca będący osobą fizyczną prowadzącą we własnym imieniu jednoosobową działalność gospodarczą. W tym wypadku ustawodawca przewidział jednak ograniczenie w zakresie wyboru formy prawnej, w jakiej będzie mógł on działać po przekształceniu. Przedsiębiorca jednoosobowy może bowiem przekształcić formę prowadzonej działalności jedynie do formy jednoosobowej spółki kapitałowej, a więc spółki z ograniczoną odpowiedzialnością bądź spółki akcyjnej. W dniu przekształcenia przedsiębiorca staje się wspólnikiem albo akcjonariuszem tej spółki. Jest to zatem szczególny przypadek przekształcenia, w ramach którego następuje zmiana podmiotowa, a osoba fizyczna dokonuje faktycznie przekształcenia jedynie pewnej części swego majątku stanowiącego przedsiębiorstwo w osobę prawną, której staje się właścicielem – jedynym wspólnikiem, nie tracąc przy tym oczywiście swego odrębnego bytu. Okoliczność ta odróżnia przekształcenie jednoosobowej działalności gospodarczej od procesu przekształcenia spółki handlowej w inną spółkę, w wyniku którego spółka przekształcana zostaje wykreślona z rejestru.

Co do zasady, przekształcenie może okazać się najkorzystniejszą formą działań restrukturyzacyjnych zarówno z uwagi na fakt, że w większości przypadków będzie to proces neutralny na gruncie podatków dochodowych (co należy jednak w każdym jednostkowym przypadku potwierdzić), ale również z uwagi na rządzącą tą procedurą zasadą kontynuacji. Pamiętać bowiem należy, że przy klasycznym przekształceniu spółki prawa handlowego w inną spółkę tego rodzaju, mamy do czynienia z ciągłością podmiotową spółki przekształcanej, co oznacza, że spółce przekształconej przysługują co do zasady wszystkie prawa i obowiązki spółki przekształcanej, w szczególności pozostaje ona podmiotem zezwoleń, koncesji oraz ulg, które zostały przyznane spółce przed jej przekształceniem. Warto jednak pamiętać, że ustawa lub decyzja o udzieleniu zezwolenia, koncesji albo ulgi może odmiennie regulować skutki przekształcenia, co każdorazowo musi podlegać wnikliwej analizie. Podobnie, dokładnej weryfikacji podlegać muszą umowy, których stroną jest przekształcana spółka lub przedsiębiorstwo przedsiębiorcy jednoosobowego, może bowiem okazać się, że w ich treści przewidziane zostały dodatkowe obowiązki, jakie należy spełnić w wypadku podjęcia decyzji o przekształceniu. Brak ich dopełnienia rzadko wpłynie na skuteczność samej restrukturyzacji, może natomiast doprowadzić do rozwiązania umowy bądź stanowić podstawę do jej wypowiedzenia, co mogłoby narazić podmiot na znaczne trudności w dalszym działaniu.

Należy jednocześnie podkreślić, że przekształcenie przedsiębiorcy jednoosobowego w spółkę kapitałową jest szczególną formą kontynuacji między tymi podmiotami (quasi-kontynuacja), która nie prowadzi do sukcesji uniwersalnej praw i obowiązków przedsiębiorcy przekształcanego na spółkę przekształconą. Następstwo prawne w tym przypadku należy rozumieć jako wstąpienie nowo

utworzonej spółki we wszystkie prawa i obowiązki związane z prowadzoną działalnością gospodarczą, co również musi zostać uwzględnione przy planowaniu restrukturyzacji podmiotu.

Istotne dla prawidłowego przebiegu restrukturyzacji jest również prawidłowe zidentyfikowanie licznych obowiązków administracyjno-prawnych, których należy dopełnić po dokonaniu restrukturyzacji. Brak odpowiednich zgłoszeń, w zależności od treści nakładających obowiązek ich dokonania przepisów, może skutkować wygaśnięciem określonych praw, jak również koniecznością zapłaty grzywien lub kar pieniężnych.

Wybór optymalnej i bezpiecznej formy prowadzenia działalności jest zatem zagadnieniem wieloaspektowym. W celu jego dokonania należy przeprowadzić szczegółową analizę rzeczywistych potrzeb danego podmiotu i jego właścicieli, w tym w szczególności modelu działalności, posiadanej infrastruktury oraz potrzeby dywersyfikacji ryzyk. W każdym przypadku należy jednak pamiętać, że działania te obarczone są znacznym ryzykiem nieprzewidzianych i niezamierzonych przez właściciela skutków prawnych oraz podatkowych, jeżeli podejmowane są bez kompleksowego zweryfikowania.

5. INNE RYZYKA

5.1 Ukryta dywidenda

W ramach Polskiego Ładu przewidziano wiele elementów mających na celu uszczelnienie systemu podatkowego. Jednym z takich mechanizmów jest wyłączenie z kosztów uzyskania przychodu wydatków poniesionych przez podatnika będącego spółką w związku ze świadczeniem wykonanym przez podmiot powiązany z tą spółką lub współnikiem tej spółki, jeżeli stanowią one tzw. ukrytą dywidendę.

Regulacje dotyczące ukrytej dywidendy wejdą w życie z dniem 1 stycznia 2023 r. (zamiast pierwotnie planowanego 1 stycznia 2022 r.).

Przepisy dotyczące tzw. ukrytej dywidendy mają za zadanie przeciwdziałać wypłacaniu zysków ze spółki. Jak wskazuje ustawodawca w uzasadnieniu od projektu nowelizacji, w przypadku wypłaty „tradycyjnej” dywidendy podatnik nie ma możliwości rozpoznania kosztów uzyskania przychodów. W związku z powyższym dystrybucja zysku do współników dokonywana jest w sposób powodujący zmniejszenie dochodu podatnika poprzez zaliczenie do kosztów uzyskania przychodu. Dochodzi zatem do ekonomicznej dystrybucji zysku, która jednak formalnie nie jest dywidendą.

Transakcja zostanie uznana za ukrytą dywidendę w przypadku spełnienia chociażby jednej z następujących przesłanek:

- wysokość lub termin świadczeń są powiązane z zyskiem podatnika (np. spółki);
- racjonalnie działający podatnik nie poniósłby takich kosztów lub mógłby ponieść niższe koszty w przypadku wykonania porównywalnego świadczenia przez podmiot niepowiązany w rozumieniu przepisów o cenach transferowych;
- koszty te dotyczą wynagrodzenia za prawo do korzystania z aktywów, które stanowiły własność lub współwłasność współnika lub podmiotu powiązanego ze współnikiem przed utworzeniem podatnika.

Zdaniem ustawodawcy, ukryta dywidenda może przybierać różne formy:

- a) płatności niezwiązane z prowadzoną działalnością gospodarczą,
- b) transakcje o nierynkowym charakterze,
- c) nadmierne zadłużenie podatnika z różnych tytułów względem podmiotów powiązanych z grupy kapitałowej,
- d) uzależnianie wysokości wynagrodzenia wypłacanego za różnorakie świadczenia uzyskiwane przez podatnika od podmiotów powiązanych od wysokości zysków osiągniętych w tym samym okresie przez takiego podatnika,
- e) użytkowanie przez podatnika składników majątku należących do współnika, które posiadane były przez takiego współnika jeszcze przed utworzeniem podatnika.

W przypadku stwierdzenia, iż wypłacane świadczenie ma charakter ukrytej dywidendy, wartość tego świadczenia, począwszy od 1 stycznia 2023 r. nie będzie stanowiła dla podatnika kosztu uzyskania przychodu.

W szczególności przesłanka d) powyżej może powodować znaczne utrudnienia dla podmiotów, które ustalają wysokość wynagrodzenia jako np. **procent od osiągniętego zysku**. Taka praktyka jest często spotykana w obrocie gospodarczym, np. w oparciu o wskaźnik dochodowości często wyliczane są wynagrodzenia czy premie dla wspólników albo członków zarządu świadczących usługi na rzecz spółki. W świetle nowych przepisów, taki sposób kalkulowania wynagrodzenia w przypadku transakcji pomiędzy podmiotami powiązаныmi stanie się zupełnie nieracjonalny ze względów podatkowych, ponieważ usługobiorca zostanie pozbawiony prawa do zaliczenia poniesionego wydatku do kosztów uzyskania przychodów. Podkreślić należy, iż ustawodawca, używając spójnika „lub” w przepisie wymieniającym przesłanki wystąpienia ukrytej dywidendy, sprawił, że nie będzie miało znaczenia, czy wynagrodzenie zostało ustalone w sposób rynkowy, a podatnik działał w sposób racjonalny.

Kolejna przesłanka odnosi się do transakcji o nierynkowym charakterze w rozumieniu przepisów o cenach transferowych. Nowe regulacje niejako **wymuszają na podatnikach sporządzenie dodatkowej dokumentacji mającej na celu udowodnienie, że stosowane ceny są rynkowe** (tzw. analiza porównawcza), pomimo iż taki obowiązek nie wynika z przepisów o cenach transferowych. Jednakże, bez analizy porównawczej, np. referującej do wyników finansowych osiąganych przez podmioty niepowiązane, trudno będzie obronić rynkowość cen. Należy wskazać, iż nowe przepisy mogą być traktowane jako *lex specialis* w relacji do przepisów o cenach transferowych i pozwolą organom podatkowym na bezpośrednie wyłączenie wydatków poniesionych na dane świadczenie z kosztów, bez konieczności szacowania ich rynkowej wysokości czy wezwania o przedłożenie dokumentacji cen transferowych.

Ostatnia z kategorii kosztów zaliczanych do tzw. ukrytej dywidendy to koszty związane z **aktywami, które uprzednio stanowiły majątek spółki lub jej wspólników**, np. nieruchomości, znaki towarowe, patenty etc. Wspomniany przepis odnosi się do wszystkich aktywów, które należały do wspólników lub podmiotów z nimi powiązаныmi, zanim doszło do utworzenia spółki. Dotknąć to może np. wspólników spółek, którzy wycofali nieruchomość z działalności (również przed przekształceniem jej w spółkę) i wynajmują ją do spółki.

Wyjątki jednak przewidziane

Nowelizacja zakłada jednak częściowe wyłączenie stosowania przepisów o „ukrytej dywidendzie”. Zgodnie z proponowanym art. 16 ust. 1e ustawy o CIT, przepisy te nie będą stosowane w przypadku, gdy suma poniesionych w roku podatkowym przez podatnika kosztów stanowiących ukrytą dywidendę na podstawie tych przepisów jest niższa niż kwota zysku brutto w rozumieniu przepisów o rachunkowości, uzyskanego w roku obrotowym, w którym koszty te zostały uwzględnione w wyniku finansowym podatnika. Jeżeli suma kosztów stanowiących ukrytą dywidendę będzie niższa niż zysk wypracowany w danym roku, nie będziemy musieli sporządzać dodatkowych dokumentacji potwierdzających rynkowość czy wykluczać koszty związane z aktywami należącymi kiedyś do spółki/wspólnika.

Należy jednak zwrócić uwagę na problem, który może pojawić się u podmiotów, które poniosły stratę z ekonomicznie uzasadnionych powodów. W takim przypadku niemal każde świadczenie od podmiotu powiązane będzie podstawą zakwestionowania poniesionego wydatku jako kosztu uzyskania przychodu.

Ustalenie ww. współczynnika może być problematyczne z powodu różnic w kalkulowaniu wyniku finansowego na podstawie przepisów rachunkowych i podatkowych. Ponadto może wiązać się to z koniecznością zestawienia wartości z różnych okresów (np. odsetek), co dodatkowo komplikuje sprawę.

Wejście w życie tych konkretnych regulacji zostało jednak odłożone do 1 stycznia 2023 r., więc jest jeszcze czas na zabezpieczenie transakcji i dostosowanie się do nowych realiów. W szczególności analiza będzie wymagała świadczenie usług przez architekta jako współnika spółki opodatkowanej podatkiem CIT.

5.2 Likwidacja szarej strefy – koniec z zatrudnieniem „na czarno”

Jednym z podstawowych założeń Polskiego Ładu, jeszcze na etapie ogłaszania samych haseł programu, była walka z „szarą strefą”. Zmiany mają na celu obarczenie nielegalnego zatrudnienia tak dużą ilością negatywnych konsekwencji, aby pracodawcy nie sięgali w ogóle po tę formę współpracy. Nie ulega wątpliwości, iż szara strefa w zatrudnieniu jest zjawiskiem negatywnym. Nie mniej analiza przepisów Polskiego Ładu budzi wątpliwości pod kątem efektywności proponowanych rozwiązań. Mechanizm takich rozwiązań powinien być prosty i działać tak, aby pracodawcy nie opłacało się zatrudniać nielegalnie, ale jednocześnie również pracownik powinien być zniechęcony do takiej formy współpracy. Efekt zaś ma przynieść nie tyle liczenie na denuncjacje nieprawidłowości przez pracowników, ile odejście od proponowania w przyszłości przez pracodawców nieuczciwych zasad wynagradzania. Tymczasem walka z szarą strefą w wersji zaproponowanej w Polskim Ładzie w żaden sposób nie zniechęca pracowników do proponowania takiej formy współpracy – wręcz przeciwnie. Tymczasem rynek pokazuje, iż to także pracownicy chcą w ten sposób się rozliczać.

Polski Ład nie wprowadza nowej definicji nielegalnego zatrudnienia, potocznie zwanego zatrudnieniem „na czarno”, a jedynie odsyła do regulacji zawartych w ustawie o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy. Zgodnie art. 2 ust. 1 pkt 13 lit. a ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2020 r. poz. 1409, z późn. zm.), nielegalnym zatrudnieniem lub nielegalną inną pracą zarobkową jest zatrudnienie przez pracodawcę osoby bez potwierdzenia na piśmie w wymaganym terminie rodzaju zawartej umowy i jej warunków, a także niezgłoszenie osoby zatrudnionej lub wykonującej inną pracę zarobkową do ubezpieczenia społecznego.

Rządzący doszli do wniosku, iż pracodawca, który zatrudnia pracowników bez umowy bądź wypłaca część wynagrodzenia poza umową, czyli „pod stołem”, jest w bardziej korzystnej sytuacji niż podmiot, u którego wszyscy pracownicy zgodnie z przepisami prawa pracują i otrzymują wynagrodzenie, co według ustawodawcy stanowi nieuczciwą konkurencję na rynku i takie praktyki wymagają ukrócenia.

Niemniej w przypadku umów pozapracowniczych, przepisy Polskiego Ładu mogą stanowić pułapkę nie tylko przy typowym zatrudnieniu „na czarno”. Ustawowa definicja nielegalnego zatrudnienia jest szersza niż potoczne rozumienie zatrudnienia „na czarno”. Może to powodować, że w przypadku, gdy osoba fizyczna zawarła z innym podmiotem umowę o dzieło, przy czym ten stosunek zostanie uznany

za noszący znamiona stosunku pracy – zamawiający zostanie uznany za pracodawcę i obejmą go wszelkie opisane poniżej sankcje. Dlatego ze zmianami objętymi Polskim Ładem powinni zapoznać się nie tylko pracodawcy, którzy zatrudniają pracowników nielegalnie, ale także ci, którzy posługują się innymi formami zatrudnienia pozapracowniczego.

Jak było do końca 2021 r.?

Przepisy prawa obowiązujące do końca ubiegłego roku w sytuacji zatrudnienia „na czarno” bądź wypłaty jakiegokolwiek części wynagrodzenia „pod stołem” powodowały negatywne konsekwencje zarówno po stronie pracownika, jak i pracodawcy.

W przypadku ustalenia przez organ w czasie kontroli, iż miało miejsce nielegalne zatrudnienie albo ujawnienie wypłat części wynagrodzenia poza stosunkiem pracowniczym, pracownik zatrudniony w taki sposób miał obowiązek rozliczenia podatku dochodowego od osób fizycznych w swojej rocznej deklaracji podatkowej.

Dodatkowo, w przypadku zapłaty przez pracodawcę zaległych składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne, miał on prawo domagać się od pracownika zwrotu wpłaconej składki, w wysokości, którą finansuje pracownik.

Co zmienił Polski Ład?

Projektodawcy przepisów wyszli z założenia, iż zatrudnienie nielegalne jest wymuszane wyłącznie przez pracodawców, którzy czerpią korzyści z faktu, że dzięki temu stają się bardziej konkurencyjni w stosunku do innych, działających legalnie firm. Natomiast praktyka rynkowa pokazuje, iż powyższy wniosek nie jest do końca prawidłowy. Zdarza się, iż to pracownicy proponują taki sposób zatrudnienia, a nawet uzależniają współpracę od możliwości rozliczania się poza systemem. Tymczasem nowe przepisy wszelkie negatywne konsekwencje wynikające z nielegalnego zatrudnienia – czy to w całości, czy w części – przerzucają na pracodawcę.

1) Przerzucenie obciążeń podatkowych i składowych w całości na pracodawcę

W wyniku nowelizacji, od 1 stycznia 2022 r. pracownik nielegalnie zatrudniony oraz pracownik, który otrzymuje część wynagrodzenia „pod stołem”, w przypadku ustalenia takich okoliczności nie ponosi żadnych obciążeń podatkowych wynikających ze stosunku zatrudnienia. Konsekwencje w zakresie podatku dochodowego obciążają w całości pracodawcę.

Analogicznie wygląda sytuacja z obowiązkiem opłacenia składek na ubezpieczenie społeczne. Nie ma znaczenia, czy jest to część składki po stronie pracownika czy pracodawcy, to pracodawca będzie obciążony koniecznością odprowadzenia całości zaległych składek za pracownika. W przypadku stwierdzenia nielegalnego zatrudnienia lub zaniżenia podstawy wymiaru składek, składki należne od wynagrodzenia nielegalnie zatrudnionego pracownika oraz wynagrodzenia wypłacanego „pod stołem” będą w całości finansowane przez pracodawcę.

Analogicznie jak w przypadku składek na ubezpieczenia społeczne, również w przypadku składek na ubezpieczenie zdrowotne będą także te składki w całości finansowane przez pracodawcę.

W ten sposób nielegalnie zatrudniony pracownik zachowa w pełni prawo do ubezpieczeń społecznych oraz ubezpieczenia zdrowotnego, chociaż nie będzie partycypował w finansowaniu swoich ubezpieczeń, jak to się dzieje w przypadku zatrudnienia legalnego.

2) Przypisanie dodatkowego przychodu

Poza obciążeniem pracodawcy wszystkimi daninami publicznoprawnymi związanymi z zatrudnieniem, nowelizacja wprowadza dodatkowo kary związane z funkcjonowaniem w danej firmie procederu nielegalnego zatrudnienia bądź nielegalnych wypłat.

Za każdy miesiąc nielegalnego zatrudnienia pracodawcy zostanie sztucznie przypisany dodatkowy przychód w wysokości równoważności minimalnego wynagrodzenia za pracę obowiązującego na podstawie przepisów ustawy z 10 października 2002 r. o minimalnym wynagrodzeniu za pracę (Dz. U. z 2020 r. poz. 2207). Od 1 stycznia 2022 r. minimalne wynagrodzenie za pracę wzrosło z kwoty 2 800 zł brutto do kwoty 3 010 zł brutto. Przypisanie przychodu następuje, zgodnie ze znowelizowanymi przepisami, na dzień stwierdzenia nielegalnego zatrudnienia. Przy czym należy pamiętać, iż przychód ten przypisany będzie niezależnie od tego, czy pracodawca faktycznie wypłacił nielegalnie zatrudnionemu pracownikowi wynagrodzenie i w jakiej wysokości.

Tym samym w przypadku długoletniego stosowania procederu nielegalnego zatrudnienia, dodatkowy przychód stanowiący iloczyn ilości miesięcy nielegalnego zatrudnienia oraz wysokości minimalnego wynagrodzenia za pracę może być naprawdę wysoki.

3) Przychód w przypadku wypłat „pod stołem”

Za przychód z działalności gospodarczej będą również uznawane przychody z tytułu nielegalnego zatrudnienia w części, w jakiej pracodawca nie ujawnił ich właściwym organom państwowym, tj. wypłacone poza wynagrodzeniem wynikającym ze stosunku pracy. Przychody te do 31 grudnia 2021 r. były uznawane za przychód pracownika. Po zmianie przepisów, od strony pracownika są one zwolnione, zaś od strony pracodawcy stanowią przychód, co w połączeniu z kolejną sankcją powoduje *de facto* podwójne obciążenie pracodawcy w takiej samej wysokości.

4) Wyłączenie z kosztów uzyskania przychodów

Kolejnym elementem zmian, mających na celu przeciwdziałanie „szarej strefie”, jest wyłączenie z kosztów uzyskania przychodów wynagrodzenia wypłaconego z tytułu nielegalnego zatrudnienia oraz wynagrodzenia wypłaconego „pod stołem”. W ten sposób pracodawca, w sytuacji wykrycia nielegalnego zatrudnienia w firmie, jest zobowiązany do zapłaty zaległych obciążeń podatkowych (podatek dochodowy). Wypłacone w takiej sytuacji kwoty nie będą mogły zostać rozpoznane przez pracodawcę jako koszty uzyskania przychodów.

Analogicznie, kosztem podatkowym dla pracodawcy nie będą również składki na ubezpieczenie społeczne od wynagrodzenia z tytułu nielegalnego zatrudnienia oraz od części nieujawnionego wynagrodzenia, pomimo że będą finansowane wyłącznie ze środków pracodawcy.

Inne formy zatrudnienia

Warto zauważyć, że przepisy ograniczają się tylko i wyłącznie do stosunku pracy. Inne formy zatrudnienia, jak np. umowa zlecenia, pozostają poza zakresem przeciwdziałania szarej strefie.

Niemniej omawiane zmiany przepisów mogą mieć istotny wpływ także na sytuację prawną podmiotów, które korzystają z innych form współpracy poza pracowniczą. Firmy, które zawierają ze swoimi podwykonawcami umowy cywilnoprawne, takie jak umowa zlecenia czy umowy o dzieło, w przypadku stwierdzenia, iż dany stosunek umowny nosi znamiona stosunku pracy, w rozumieniu przepisów Kodeksu pracy, również będą narażone na sankcje wynikające z przepisów Polskiego Ładu. Stąd też, również przy takich formach współpracy, istotnym jest ich prawidłowe zawarcie oraz wykonywanie.

Podsumowanie

W sytuacji stwierdzenia, iż w danej firmie świadczona jest praca „na czarno”, pracodawca poniesie wszelkie negatywne konsekwencje, tj. obowiązek zapłaty wynagrodzenia, zaległych podatków, składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, które jednocześnie zostaną wyłączone z kosztów uzyskania przychodów, a dodatkowo zostanie doliczony przychód w postaci minimalnego wynagrodzenia za każdy miesiąc nielegalnego świadczenia pracy.

Powyżej opisane zmiany przepisów prawa w stosunku do pracodawcy, co do zasady, mają zastosowanie do wszystkich przypadków nielegalnego zatrudnienia oraz przypadków nieujawniania właściwym organom części wynagrodzenia ze stosunku pracy, zaistniałych od dnia 1 stycznia 2022 r.

5.3 Rozliczenia bezgotówkowe

Kolejnym założeniem, które realizowane jest już od kilku lat i znajduje wzmocnienie w przepisach Polskiego Ładu, jest popularyzacja bezgotówkowej formy rozliczania transakcji. Przez płatności bezgotówkowe rozumie się płatności realizowane z użyciem instrumentów płatniczych takich jak: karta płatnicza, wykonanie płatności mobilnej lub polecenia przelewu. Definicja instrumentu jest na tyle szeroka, iż obejmuje wszelkie urządzenia czy też procedury umożliwiające złożenie zlecenia płatniczego bez rozróżniania konkretnych urządzeń, technologii itp. Tym samym wybór formy rozliczenia pozostawiony jest podatnikowi. Każda więc forma rozliczeń bezgotówkowych, które na kasie mogłyby zostać zakwalifikowane w kategoriach „przelew”, „płatności mobilne”, „karta”, a więc zarówno płatności dokonywanych bez użycia terminala POS, za pomocą polecenia przelewu, kart płatniczych oraz aplikacji płatniczych i transakcji inicjowanych na terminalu za pomocą karty lub innych instrumentów mobilnych (aplikacji płatniczych) – będzie uznawana za prawidłową.

Preferencje w podatku dochodowym – ulga na terminal płatniczy

Polski Ład wprowadza ulgę dla podatników, którzy ponieśli wydatki na nabycie terminala płatniczego oraz wydatki związane z obsługą transakcji płatniczych. Wydatki te będą mogły być odliczone od podstawy obliczenia podatku zarówno w przypadku korzystania z opodatkowania na ogólnych zasadach według skali podatkowej, jak i w podatku liniowym.

Ulgą została ograniczona kwotowo, tj. do 1 000 zł rocznie, a w przypadku podatników zwolnionych z obowiązku posiadania kasy fiskalnej – maksymalnie do 2 500 zł w roku podatkowym. Ustawa jednocześnie precyzuje rodzaje wydatków, które można rozliczyć, tj. wydatki zarówno na nabycie terminali, jak i opłaty za korzystanie z nich. Co istotne, za terminal uważane jest każde urządzenie

umożliwiający dokonywanie płatności bezgotówkowych z wykorzystaniem karty płatniczej lub innych instrumentów płatniczych.

Obowiązek zapewnienia płatności bezgotówkowych

Przepisy Polskiego Ładu nakładają na przedsiębiorców obowiązek zapewnienia możliwości dokonywania płatności za pomocą bezgotówkowych instrumentów płatniczych. Konieczność wprowadzenia możliwości płatności bezgotówkowych dotyczy tych przedsiębiorców, którzy mają obowiązek prowadzenia ewidencji sprzedaży przy zastosowaniu kas rejestrujących. W pierwszej kolejności, w przypadku świadczenia usług, konieczne jest ustalenie, czy dana osoba, tj. architekt, musi posiadać kasę fiskalną. W tym celu należy ustalić, kto jest nabywcą usług.

Jeżeli natomiast usługi wykonywane są bezpośrednio na rzecz osób fizycznych, którzy są nabywcami usługi i płacą bezpośrednio architektowi – wówczas taka sprzedaż, co do zasady, powinna być ewidencjonowana na kasie fiskalnej. W takim wypadku Polski Ład wprowadza dodatkowy obowiązek posiadania, oprócz kasy fiskalnej, możliwości zapłaty za usługę w formie bezgotówkowej.

Przepisy Polskiego Ładu przewidują również sankcję za niezastosowanie się do opisanego powyżej obowiązku. I tak, w przypadku stwierdzenia, że dany podmiot nie zapewnia współpracy kasy rejestrującej z terminalem płatniczym, może być on obciążony karą pieniężną w wysokości 5 000 zł.

6. ULGI PODATKOWE

6.1. Wspólne rozliczenie z małżonkiem

Polski Ład złagodził warunki preferencyjnego opodatkowania dochodów małżonków. Nowe zasady obowiązują od 1 stycznia 2022 r. i mają zastosowanie do dochodów uzyskanych od 1 stycznia 2021 r.

Główna zmiana polega na umożliwieniu złożenia wspólnego zeznania małżonkom, którzy:

- zarówno pozostawali w związku małżeńskim przez cały rok podatkowy, jak i małżonkom, którzy wstąpili w związek małżeński w trakcie roku i pozostawali w nim do końca roku,
- w związku z na przykład zawieszeniem prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej (opodatkowanej 19% liniową stawką podatku albo ryczałtem od przychodów ewidencjonowanych) nie uzyskali żadnych przychodów lub nie ponieśli żadnych wydatków, które wpływałyby na wysokość kosztów podatkowych.

Po zmianach, wniosek o wspólne opodatkowanie dochodów, mogą złożyć małżonkowie, którzy:

- są polskimi rezydentami podatkowymi,
- pozostają w związku małżeńskim i we wspólności majątkowej przez cały rok podatkowy albo od dnia zawarcia związku małżeńskiego do ostatniego dnia roku podatkowego – w przypadku gdy związek małżeński został zawarty w trakcie roku podatkowego,
- nie stosują przepisów o 19% podatku liniowym lub przepisów ustawy o ryczałcie (z wyjątkiem dotyczących najmu prywatnego) w zakresie osiągniętych w roku podatkowym przychodów, poniesionych kosztów uzyskania przychodów, zobowiązania lub uprawnienia do zwiększania lub pomniejszenia podstawy opodatkowania albo przychodów, zobowiązania lub uprawnienia do dokonywania innych doliczeń lub odliczeń,
- nie podlegają opodatkowaniu na zasadach wynikających z ustawy o podatku tonażowym lub ustawy o aktywizacji przemysłu okrętowego i przemysłów komplementarnych.

Małżonkowie składają wniosek wspólnie w zeznaniu podatkowym.

Małżonkowie, którzy złożą wniosek o łączne opodatkowanie ich dochodów oraz spełniają warunki do tej preferencji, obliczają podatek od sumy swoich dochodów, po uprzednim odliczeniu przez każdego z małżonków ulg od dochodu. Podatek obliczają się od połowy łącznych dochodów małżonków. Tak obliczony podatek należy pomnożyć razy dwa.

Przedmiotowy sposób obliczenia podatku mogą wybrać również wdowy i wdowcy. Wniosek o łączne opodatkowanie dochodów małżonków może być także złożony przez podatnika, który w roku podatkowym pozostawał w związku małżeńskim i we wspólności majątkowej, a jego małżonek:

- zmarł w trakcie roku podatkowego, albo
- po upływie roku podatkowego przed złożeniem zeznania podatkowego za ten rok.

Powyższe zmiany odnoszą się również do osób, które nie są polskimi rezydentami podatkowymi.

6.2. Osoby samotnie wychowujące dzieci – ulga 1500

Ulga obowiązuje od 1 stycznia 2022 r. i ma zastosowanie do dochodów uzyskanych od tego dnia.

Ulga ta zastąpiła dotychczasowy sposób opodatkowania dochodów osób samotnie wychowujących dzieci polegający na ustalaniu podatku w podwójnej wysokości podatku obliczonego od połowy dochodów osoby samotnie wychowującej dzieci. Ulga 1500 polega na odliczeniu od podatku kwoty 1500 zł. Kwotę tę odlicza się od podatku dochodowego od osób fizycznych obliczonego według skali podatkowej.

Z ulgi skorzysta jeden rodzic albo opiekun prawny, który łącznie wskazane poniżej warunki.

a) Warunek dotyczący obowiązku podatkowego

Prawo do ulgi przysługuje polskiemu rezydentowi podatkowemu, tj. podatnikowi podatku dochodowego od osób fizycznych, który płaci w Polsce podatek od całości swoich dochodów, bez względu na miejsce położenia źródeł przychodów.

Warunek obowiązku podatkowego spełnia także podatnik, który nie jest polskim rezydentem podatkowym, czyli płaci w Polsce podatek dochodowy od osób fizycznych tylko od dochodów osiągniętych na terytorium Polski, w sytuacji gdy:

- ma miejsce zamieszkania dla celów podatkowych w innym niż Polska państwie członkowskim Unii Europejskiej lub w innym państwie należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego albo w Konfederacji Szwajcarskiej,
- uzyskał na terytorium Polski przychód w wysokości stanowiącej co najmniej 75% całkowitego przychodu osiągniętego w danym roku podatkowym; za całkowite przychody uważa się przychody osiągnięte ze wszystkich źródeł niezależnie od miejsca ich położenia,
- udokumentuje na żądanie organu podatkowego wysokość całkowitych przychodów danego roku,
- udokumentuje certyfikatem rezydencji miejsce zamieszkania dla celów podatkowych oraz dołączy ten certyfikat do składanego zeznania,
- umowa o unikaniu podwójnego opodatkowania lub inna ratyfikowana umowa międzynarodowa (których stroną jest Polska) pozwala polskiemu organowi podatkowemu na uzyskanie informacji podatkowych od organu podatkowego państwa, w którym podatnik ma miejsce zamieszkania dla celów podatkowych.

b) Warunek dotyczący zasad opodatkowania

Prawo do ulgi przysługuje podatnikowi, który oblicza podatek według skali podatkowej, z wyjątkiem podatników, którzy opodatkowują swoje dochody na preferencyjnych zasadach przewidzianych dla małżonków.

Podatnikom, którzy określają podatek na imię obojga małżonków (składają wspólne zeznania PIT-36 albo PIT-37), ulga nie przysługuje.

c) Warunek dotyczący stanu cywilnego

Warunek ten jest spełniony, jeżeli w roku podatkowym podatnik:

- jest stanu wolnego, czyli jest panną, kawalerem, wdową, wdowcem, rozwódką, rozwodnikiem, albo
- pozostaje w związku małżeńskim, przy czym:
 - ma orzeczoną separację w rozumieniu odrębnych przepisów,
 - jego małżonek jest pozbawiony praw rodzicielskich lub odbywa karę pozbawienia wolności.

d) Warunek dotyczący dzieci

Warunek ten jest spełniony, jeśli podatnik w roku podatkowym samotnie wychowuje dzieci:

- małoletnie, bez względu na ich dochody,
- pełnoletnie, bez względu na wiek i ich dochody, które zgodnie z odrębnymi przepisami otrzymywały zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną,
- pełnoletnie, do ukończenia 25. roku życia, jednakże pod warunkiem, że:
 - uczą się w szkołach, o których mowa w krajowych lub zagranicznych przepisach regulujących system oświatowy lub szkolnictwo wyższe,
 - nie stosowały przepisów o 19% podatku liniowym lub przepisów ustawy o ryczałcie (z wyjątkiem dotyczących najmu prywatnego) w zakresie osiągniętych w roku podatkowym przychodów, poniesionych kosztów uzyskania przychodów, zobowiązania lub uprawnienia do zwiększania lub pomniejszenia podstawy opodatkowania albo przychodów, zobowiązania lub uprawnienia do dokonywania innych doliczeń lub odliczeń, nie podlegały opodatkowaniu na zasadach wynikających z ustawy o podatku tonazowym lub ustawy o aktywizacji przemysłu okrętowego i przemysłów komplementarnych,
 - poza przychodami z renty rodzinnej nie uzyskały dochodów, które podlegają opodatkowaniu w zeznaniu PIT-36, PIT-37, PIT-38 lub PIT-40 lub przychodów objętych ulgą dla młodych lub ulgą na powrót, w łącznej wysokości przekraczającej 3089 zł.

e) Warunek samotnego wychowywania

Warunek samotnego wychowywania jest spełniony, gdy żadnego dziecka podatnik nie wychowuje wspólnie z drugim rodzicem albo opiekunem prawnym.

Kwota ulgi jest stała i wynosi 1 500 zł rocznie. Ulgę odlicza jeden rodzic albo opiekun prawny dziecka. Ulga nie podlega podziałowi między rodzicami, w tym również w sytuacji, gdy wysokość podatku jest niższa od kwoty ulgi.

Nadwyżka ulgi ponad kwotę podatku, od którego ulga jest odliczana, nie podlega odliczeniu w kolejnym roku oraz nie jest zwracana w formie dodatkowego zwrotu. Ulga należy rozliczyć w zeznaniu podatkowym.

Na mocy projektu ustawy, ulga ta ma zostać wycofana i planowane jest przywrócenie zasad dotyczących preferencyjnego opodatkowania dochodów osób samotnie wychowujących dzieci polegających na obliczeniu podatku w podwójnej wysokości od połowy dochodu tej osoby.

6.3. Ulga B+R i IP-Box

Zmiany wprowadzone od początku 2022 r. zezwalają na odliczenie od dochodu z kwalifikowanych praw własności intelektualnej kosztów uzyskania przychodów poniesionych na działalność badawczo-rozwojową (kosztów kwalifikowanych), które doprowadziły do wytworzenia, rozwinięcia lub ulepszenia prawa IP, z którego dochód jest osiągnany.

Przy czym kwota odliczenia nie może w roku podatkowym przekroczyć kwoty dochodu uzyskanego przez podatnika z działalności gospodarczej. W przypadku podatników podatku dochodowego od osób prawnych, kwota odliczenia nie może przekraczać w roku podatkowym kwoty dochodu uzyskanego z przychodów innych niż przychody z zysków kapitałowych.

W praktyce umożliwia to podatnikom osiągającym dochody z kwalifikowanych praw własności intelektualnej i stosującym preferencyjną stawkę opodatkowania w wysokości 5% na korzystanie z odliczenia również w ramach ulgi B+R, co ma pozytywnie wpłynąć na pobudzenie inwestycji w przedsiębiorstwach.

Za koszty kwalifikowane uznaje się m.in.:

- koszty pracownicze związane z realizacją działalności badawczo-rozwojowej, do których zaliczamy wynagrodzenia z tytułu umowy o pracę, z tytułu umowy zlecenie lub umowy o dzieło oraz sfinansowane przez płatnika składki na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne;
- wydatki na nabycie materiałów i surowców bezpośrednio związanych z prowadzoną działalnością badawczo-rozwojową;
- wydatki na nabycie niebędącego środkami trwałymi sprzętu specjalistycznego wykorzystywanego bezpośrednio w prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej;
- odpisy amortyzacyjne od środków trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych wykorzystywanych w prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej, z wyłączeniem samochodów osobowych oraz budowli, budynków i lokali będących odrębną własnością;
- wydatki związane z odpłatnym korzystaniem z aparatury naukowo-badawczej wykorzystywanej wyłącznie w prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej;
- wydatki na nabycie od podmiotu powiązanego usługi wykorzystania aparatury naukowo-badawczej wyłącznie na potrzeby prowadzonej działalności badawczo-rozwojowej;
- koszty uzyskania i utrzymania patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy, prawa z rejestracji wzoru przemysłowego, poniesione na czynności wymienione w ustawach o podatku od dochodów od osób fizycznych i prawnych;

- wydatki na ekspertyzy, opinie, usługi doradcze i usługi równorzędne, świadczone lub wykonywane na podstawie umowy przez podmiot będący jednostką naukową, a także nabycie od takiego podmiotu wyników prowadzonych przez niego badań naukowych, na potrzeby działalności badawczo-rozwojowej.

Podatnicy posiadający status centrum badawczo-rozwojowego mogli w ramach ulgi na działalność badawczo-rozwojową odliczać od podstawy opodatkowania:

1. 150% kosztów kwalifikowanych w przypadku gdy podatnik, posiadający status centrum badawczo-rozwojowego jest mikroprzedsiębiorcą, małym lub średnim przedsiębiorcą;
2. 150% określonych kosztów kwalifikowanych w przypadku pozostałych podatników, posiadających status centrum badawczo-rozwojowego;
3. 150% dodatkowych kosztów kwalifikowanych centrum badawczo-rozwojowego.

Wyjątek od powyższej zasady stanowią koszty uzyskania i utrzymania patentu, prawa ochronnego na wzór użytkowy, prawa z rejestracji wzoru przemysłowego poniesione przez podatników posiadających status CBR niebędących mikroprzedsiębiorcą, małym lub średnim przedsiębiorcą w rozumieniu przepisów ustawy z 6 marca 2018 r. – Prawo przedsiębiorców. W tym przypadku odliczenie wynosiło 100%.

Również pozostałym podatnikom, którzy nie posiadali statusu CBR, przysługiwało odliczenie w wysokości 100% kosztów w przypadku pozostałych podatników nie prowadzących CBR.

W wyniku nowelizacji przepisów w przypadku CBR będących mikroprzedsiębiorcami, małymi oraz średnimi przedsiębiorcami przewidziano możliwość odliczenia w ramach ulgi B+R kosztów kwalifikowanych w wysokości 200%. W przypadku tych podatników zrezygnowano również z rozróżniania statusu kosztów kwalifikowanych dotyczących uzyskania i utrzymania patentu – od 2022 r. podatnik prowadzący CBR i będący mikroprzedsiębiorcą, bądź małym lub średnim przedsiębiorcą będzie uprawniony do odliczenia 200% kosztów kwalifikowanych. Do 200% zwiększono również możliwość odliczenia kwalifikowanych kosztów w przypadku dużych podatników posiadających statusu CBR. jednakże nie obejmie to kosztów związanych z ochroną patentową.

W związku z dokonanymi zmianami modyfikacji uległy również przepisy dotyczące pomocy publicznej dotyczącej podatników posiadających status CBR w przypadku odliczania przez nich kosztów w zwiększonej wysokości względem innych podatników (200% zamiast 100%). Analogiczne zmiany przewidziano w ustawie o podatku dochodowym od osób fizycznych.

6.4. Ulga na innowacyjnych pracownikach - uzupełnienie odliczeń z tytułu kosztów kwalifikowanych związanych z działalnością badawczo-rozwojową.

Od 2022 r. wprowadzono tzw. ulgę na innowacyjnych pracownikach. Ulga ta zakłada, że jeżeli podatnik w zeznaniu za dany rok podatkowy nie rozliczył ulgi badawczo-rozwojowej będzie on uprawniony do odliczenia kwoty tej ulgi od zaliczek na podatek dochodowy odprowadzany od wynagrodzeń pracowników.

Podatnik zatrudniający pracowników (będący płatnikiem podatku dochodowego od osób fizycznych) oraz uzyskujący przychody z działalności gospodarczej (inne niż przychody z zysków kapitałowych), może pomniejszyć kwotę podlegającą przekazaniu na rachunek urzędu skarbowego zaliczek podatek od wynagrodzeń pracowników, o iloczyn kwoty nieodliczonej ulgi B+R i stawki podatku obowiązującej tego podatnika w danym roku podatkowym. Z ulgi na innowacyjnych pracowników taki podatnik może skorzystać jednak pod warunkiem, że brak możliwości zastosowania ulgi B+R wynikał z powodu:

- 1) poniesienia w roku podatkowym straty albo
- 2) osiągnięcia dochodu niższego od kwoty przysługującego w roku podatkowym odliczenia.

Ustawodawca wprowadził jednak kilka dodatkowych kryteriów, od których spełnienia uzależnia zastosowanie ulgi. Po pierwsze należy wskazać, iż ulga ma zastosowanie do zaliczek na podatek dochodowy pobranych od dochodów (przychodów) osób fizycznych z tytułu:

- 1) stosunku służbowego, stosunku pracy, pracy nakładczej, spółdzielczego stosunku pracy oraz wypłaconego przez podatnika zasiłku pieniężnego z ubezpieczenia społecznego;
- 2) wykonywania usług na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło;
- 3) praw autorskich.

Po drugie, podatnik będzie uprawniony do zastosowania ulgi wyłącznie w stosunku do zaliczek odprowadzanych od wynagrodzeń osób fizycznych zaangażowanych w działalność badawczo-rozwojową. Chodzi tu o osoby, których czas:

- a) pracy przeznaczony na realizację działalności badawczo-rozwojowej pozostający w ogólnym czasie pracy w danym miesiącu wynosi co najmniej 50%, lub
- b) przeznaczony na wykonanie usługi w zakresie działalności badawczo-rozwojowej na podstawie umowy zlecenia lub umowy o dzieło w danym miesiącu, pozostający w całości czasu przeznaczanego na wykonanie tej usługi wynosi co najmniej 50%.

W komentowanych przepisach przyjęto zasadę, że prawo do odliczenia przysługuje począwszy od następnego miesiąca po miesiącu, w którym podatnik złożył swoje zeznanie, w którym rozliczył dochody z działalności gospodarczej nie wykorzystał w pełni lub w ogóle ulgi B+R. Podatnik ma prawo stosować to odliczenie do końca roku podatkowego.

6.5. Ulga na zabytki

Od nowego roku obowiązuje w Polsce ulga dla członków wspólnot i spółdzielni mieszkaniowych, którzy są współwłaścicielami zabytku, jak i dla indywidualnych właścicieli nieruchomości, która potocznie została nazwana w mediach „pałacyk plus”. Przewiduje ona atrakcyjne odliczenia wydatków, zatem na pewno warto się tą ulgą zainteresować.

Ulga jest skierowana do podatników PIT opłacających podatek według skali podatkowej, podatek liniowy lub ryczałt od przychodów ewidencjonowanych. W przypadku ryczałtu odliczenia następuje od przychodu, w pozostałych przypadkach - od dochodu.

Ulga nie obejmuje osób wykazujących jedynie dochody kapitałowe i nie przysługuje podatnikom CIT.

Przedmiot ulgi i warunki stosowania

Na podstawie ulgi, podatnik może odliczyć od podstawy opodatkowania wydatki:

- 1) poniesione w roku podatkowym na wpłaty na fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni mieszkaniowej utworzony, zgodnie z odrębnymi przepisami, dla zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub znajdującego się w ewidencji zabytków. Przedmiotowe odliczenie przysługuje podatnikowi, jeżeli w momencie poniesienia wydatku jest właścicielem lub współwłaścicielem zabytku nieruchomego;
- 2) poniesione w roku podatkowym na prace konserwatorskie, restauratorskie lub roboty budowlane w zabytku nieruchomym wpisanym do rejestru zabytków lub znajdującym się w ewidencji zabytków. Przedmiotowe odliczenie przysługuje podatnikowi, jeżeli w momencie poniesienia wydatku podatnik jest właścicielem lub współwłaścicielem zabytku nieruchomego oraz posiada sporządzone na piśmie:
 - a) pozwolenie wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac konserwatorskich, prac restauratorskich lub robót budowlanych - w przypadku zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków,
 - b) zalecenia konserwatorskie - w przypadku zabytku nieruchomego znajdującego się w wojewódzkiej lub gminnej ewidencji zabytków;
- 3) poniesione na odpłatne nabycie zabytku nieruchomego wpisanego do rejestru zabytków lub udziału w takim zabytku, pod warunkiem że podatnik na nabytą nieruchomość poniósł wydatek, o którym mowa w pkt 2 powyżej. Odliczenie przysługuje podatnikowi, jeżeli w momencie dokonywania odliczenia podatnik jest właścicielem lub współwłaścicielem takiej nieruchomości.

Niemniej, odliczeniu nie podlegają wydatki w części, w jakiej:

- zostały odliczone od przychodu na podstawie ustawy o zryczałtowanym podatku dochodowym;
- zostały uwzględnione przez podatnika w związku z korzystaniem z ulg podatkowych w rozumieniu Ordynacji podatkowej;
- wykraczają poza zakres prac i robót określonych w pozwoleniu wojewódzkiego konserwatora zabytków lub zaleceniach konserwatorskich;
- zostały sfinansowane, dofinansowane lub zwrócone podatnikowi w jakiegokolwiek formie.

Wysokość ulgi

Odliczenia, o których mowa w pkt 1 i 2 wynoszą do 50% wydatków udokumentowanych:

- dowodem wpłaty na fundusz remontowy wspólnoty mieszkaniowej lub spółdzielni mieszkaniowej lub zaświadczeniem o wysokości wpłat w roku podatkowym wystawionym przez wspólnotę mieszkaniową lub spółdzielnię mieszkaniową;

- fakturą wystawioną przez podatnika podatku od towarów i usług niekorzystającego ze zwolnienia od tego podatku, powiększonych o kwotę podatku od towarów i usług, o ile podatek ten nie został odliczony na podstawie ustawy o podatku od towarów i usług.

Odliczenie, o którym mowa w pkt 3 powyżej, nie może przekroczyć iloczynu kwoty 500 zł i liczby metrów kwadratowych powierzchni użytkowej zabudowy nieruchomości, nie więcej jednak niż 500.000 zł na wszystkie wydatki poniesione z tego tytułu.

Odliczenia wydatków, o których mowa w:

- Pkt 1 i 2 powyżej - dokonuje się w zeznaniu za rok podatkowy, w którym poniesiono te wydatki;
- Pkt 3 powyżej - dokonuje się w zeznaniu za rok podatkowy, w którym po raz pierwszy na rzecz nabytego zabudowy nieruchomości poniesiono dane wydatki.

Jeżeli roczny dochód podatnika nie pozwala na odliczenie pełnej kwoty ulgi, przepisy pozwalają na odliczenie pozostałych kwot w kolejnych 6 latach, licząc od końca roku podatkowego, w którym rozpoczęto dokonywanie odliczeń.

Podatnik nie może skorzystać z ulgi, jeżeli:

- dokonał już odliczenia w ramach ulgi tych samych wydatków w innym zeznaniu podatkowym składanym za rok, w którym poniósł wydatek na zabudowę, np. gdy złożył PIT-28 i skorzystał z ulgi na zabudowę nie może odliczyć tych samych wydatków w PIT-37,
- odliczył poniesione wydatki w ramach innej ulgi np. w uldze termomodernizacyjnej,
- wydatki zostały mu w jakikolwiek sposób zwrócone.

Zgodnie z projektem ustawy z 24 marca 2022 r. planowane jest jednak uchycenie tej ulgi. Niemniej, projekt ustawy zachowuje prawa nabyte do odliczenia wydatków określonych w art. 26hb ustawy PIT do wydatków poniesionych do dnia 30 czerwca 2022 r.

6.6. Estoński CIT

Polski Ład dokonał określonych zmian w tzw. estońskim CIT, który stał się obecnie dużo bardziej atrakcyjny niż w poprzednim roku.

Najważniejsze korzyści płynące z estońskiego CIT to:

- brak podatku na bieżąco – w systemie estońskim podatek płaci się dopiero wtedy, gdy wypłaca się zysk, przede wszystkim w formie dywidendy;
- uproszczenia formalności podatkowych – w związku z brakiem konieczności zapłaty podatku od bieżącego zysku nie istnieje też konieczność prowadzenia ewidencji podatkowych w zakresie podatku dochodowego;
- obniżenie ciężaru podatkowego – łączny podatek (na poziomie spółki i wspólnika) jest niższy. W klasycznym systemie podatek wynosi ponad 26 proc. dla małych i 34 proc. dla większych

podatników. Natomiast w estońskim CIT łączne obciążenie spada do 20 proc. (mali podatnicy) i do 25 proc. w przypadku większych podatników.

Podatnicy, którzy chcą z tego skorzystać powinni złożyć zawiadomienie do naczelnika urzędu skarbowego.

Dla większości spółek najdogodniejszy termin na wybór estońskiego CIT upływa z końcem stycznia. Można też jednak złożyć zawiadomienie w trakcie roku podatkowego.

Z estońskiego CIT mogą skorzystać:

- spółki z ograniczoną odpowiedzialnością,
- spółki akcyjne (w tym proste spółki akcyjne),
- spółki komandytowe,
- spółki komandytowo-akcyjne,

których wspólnikami są wyłącznie osoby fizyczne, które posiadają praw majątkowych związanych z prawem do otrzymania świadczenia jako założyciele. Spółka nie może posiadać udziałów (lub podobnych praw) w innych spółkach kapitałowych lub osobowych.

Ponadto, musi być spełniony warunek dotyczący zatrudnienia min. trzech pracowników niebędących wspólnikami (udziałowcami, akcjonariuszami) przez okres co najmniej 300 dni w roku podatkowym (w przypadku, gdy rokiem podatkowym nie jest okres kolejnych 12 miesięcy kalendarzowych – przez co najmniej 82% dni przypadających w roku podatkowym) albo innej umowy niż umowa o pracę, przy czym wydatki na wynagrodzenia innych umów niż umowa o pracę muszą stanowić co najmniej 3-krotność przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw, jeżeli w związku z wypłatą tych wynagrodzeń na podatniku ciąży obowiązek poboru zaliczek na podatek dochodowy od osób fizycznych i składek ZUS.

Kolejnym warunkiem jest, by przychody z działalności operacyjnej były wyższe niż przychody pasywne (np. z wierzytelności, z odsetek, poręczeń, gwarancji), w zakresie przychodów osiągniętych przez podatnika maksymalnie 50% może pochodzić ze źródeł pasywnych.

Spółka za okres opodatkowania estońskim CIT powinna sporządzać sprawozdanie finansowe zgodnie z ustawą o rachunkowości, a nie z Międzynarodowymi Standardami Rachunkowości.

Opodatkowaniu estońskim CIT podlega:

- dochód z tytułu podzielonego zysku i dochód z tytułu zysku przeznaczonego na pokrycie strat,
- rozdysponowany dochód z tytułu zysku netto,
- dochód z tytułu nieujawnionych operacji gospodarczych,
- dochód z tytułu ukrytych zysków i dochód z tytułu wydatków niezwiązanych z działalnością gospodarczą,
- dochód z tytułu zmiany wartości składników majątku.

Przez ukryte zyski, o których mowa powyżej, należy rozumieć świadczenia pieniężne, niepieniężne, odpłatne, nieodpłatne lub częściowo odpłatne, wykonane w związku z prawem do udziału w zysku udziałowca albo akcjonariusza, a w szczególności:

- pożyczka (kredyt) udzielona przez podatnika udziałowcowi, akcjonariuszowi albo wspólnikowi, w tym za pośrednictwem tworzonych z zysku funduszy, lub podmiotowi powiązanemu z udziałowcem, akcjonariuszem lub wspólnikiem oraz odsetki, prowizje, wynagrodzenia i opłaty od pożyczki (kredytu) udzielonej przez te podmioty podatnikowi,
- świadczenia wykonane na rzecz fundacji prywatnej lub rodzinnej (podmiotu równoważnego takiej fundacji) albo trustu lub innego podmiotu albo stosunku prawnego o charakterze powierniczym,
- nadwyżka wartości rynkowej transakcji określoną zgodnie z art. 11c ponad ustaloną cenę tej transakcji,
- nadwyżka zwróconej kwoty dopłaty, wniesionej do spółki zgodnie z odrębnymi przepisami, ponad kwotę wniesionej dopłaty,
- wypłacone z zysku wynagrodzenie z tytułu umorzenia udziału (akcji), ze zmniejszenia wartości udziału (akcji), z wystąpienia wspólnika ze spółki, ze zmniejszenia udziału kapitałowego wspólnika w spółce,
- równowartość zysku przeznaczanego na podwyższenie kapitału zakładowego,
- darowizny, w tym prezenty i ofiary wszelkiego rodzaju,
- wydatki na reprezentację,
- dopłaty wypłacone w przypadku połączenia lub podziału podmiotów,
- odsetki od udziału kapitałowego, wypłacane na rzecz wspólnika przez spółkę,
- zysk przeznaczony na uzupełnienie udziału kapitałowego wspólnika spółki,
- świadczenia pieniężne i niepieniężne wypłacone w przypadku zmniejszenia udziału kapitałowego wspólnika w spółce.

7. SUKCESJA

Budowa firmy wielopokoleniowej receptą na sukces

Ostatnie lata oraz widmo zmian w najbliższej przyszłości niechybnie pokazują, iż żyjemy w czasach nieustannych zmian. Wpływ czynników zewnętrznych na działalność w każdej gałęzi życia jest nieodzowny. Szczególnie narażone są te dziedziny, w których swobodę działalności wkraczają ograniczenia prawne. W przypadku takich branż brak planu sukcesji niesie za sobą dodatkowe, negatywne skutki i dotyka wielu aspektów dotychczasowej działalności – od kwestii pracowniczych, poprzez rozliczenia podatkowe, organizację pracy, a nawet – zamknięcie biznesu. Tymczasem dobrze przygotowany plan działania pozwala na zapewnianie ciągłości biznesu, a przede wszystkim zbudowanie firmy wielopokoleniowej.

Potrzebny jest plan działania

Opracowanie strategii i kompleksowego planu budowania firmy na pokolenia powinno być naturalnym elementem prowadzenia działalności gospodarczej.

Niestety, w praktyce to dopiero okoliczności, takie jak: śmierć osoby prowadzącej działalność gospodarczą, rezygnacja z jej prowadzenia, likwidacja działalności z innych powodów, a nawet kryzys gospodarczy – powodują, iż przedsiębiorcy myślą o planach na przyszłość.

Tymczasem sukcesji biznesu nie należy utożsamiać wyłącznie ze śmiercią właściciela firmy. Wiele czynników zewnętrznych, w tym również zmiany otoczenia prawnego, mogą zmusić osoby prowadzące działalność do podjęcia decyzji związanych z dalszym trwaniem firmy czy koniecznością jej restrukturyzacji bądź dokapitalizowania.

Firmy nowoczesne i nastawione na rozwój analizują na bieżąco skutki podejmowanych działań w oparciu o aktualną sytuację na rynku, która warunkuje strategię biznesu. Skutecznie wdrożona strategia firmy powinna zakładać również plan sukcesji, co jest niezwykle istotne w szczególności w przypadku osób prowadzących działalność w formie jednoosobowych działalności gospodarczych, spółek cywilnych czy osobowych. Ale również spółki kapitałowe powinny mieć swego rodzaju plan awaryjny.

Obowiązujące przepisy są niewystarczające

Wprawdzie ustawodawca w 2018 r. wprowadził przepisy o zarządzie sukcesyjnym przedsiębiorstwem osoby fizycznej, których celem jest ułatwienie sukcesji przedsiębiorstwa, ale regulacje te:

- 1) dotyczą wyłącznie firm zarejestrowanych w Centralnej Ewidencji i Informacji o Działalności Gospodarczej,
- 2) nie są kompletne,
- 3) są tymczasowe, bowiem ich celem jest uzyskanie przez następców prawnych czasu na podjęcie decyzji, czy chcą kontynuować działalność na własny rachunek, sprzedać firmę czy ją zamknąć.

Dlatego to jedynie pewnego rodzaju tratwa, która pozwala utrzymać na powierzchni firmę w razie śmierci jej właściciela, niemniej nie jest to sukcesja biznesu w rozumieniu kompleksowego planu

przekazania firmy dalej – czy to poprzez pozostawienie w rodzinie, czy jej przekazanie na zewnątrz, a co najważniejsze, dotyczy wyłącznie jednoosobowych działalności gospodarczych i spółek cywilnych.

Najlepsza forma prowadzenia działalności

Najpopularniejszymi formami prowadzenia działalności w Polsce pozostaje wciąż jednoosobowa działalność gospodarcza; obok pojawiają się też spółki cywilne. Wbrew nazwie i powszechnemu mniemaniu, spółka cywilna nie jest *de facto* spółką, zatem niesie takie same zagrożenia jak jednoosobowa działalność gospodarcza.

Także w przypadku spółek jawnych oraz spółek komandytowych, co do zasady, śmierć bądź rezygnacja jednego ze współników może powodować negatywne skutki.

Nadchodzące wraz z Polskim Ładem zmiany jednoznacznie pokazują, iż wymagana jest analiza formy prowadzenia biznesu. Po pierwsze, pod kątem dostosowania struktury do zmian, które wkrótce wejdą w życie, a po drugie, aby zapewnić przy okazji bezpieczeństwo prowadzenia biznesu na przyszłość.

Otoczenie prawno-podatkowe biznesu w Polsce uniemożliwia wskazanie uniwersalnej i najlepszej formy prowadzenia działalności. Z punktu widzenia zmian wynikających z Polskiego Ładu, jak i biorąc pod uwagę konieczność zabezpieczenia biznesu na przyszłość, niezbędna jest wnikliwa analiza każdego przypadku. Dla jednej firmy właściwą może być, przykładowo, spółka komandytowa, ale przy innym biznesie najlepiej sprawdzi się spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. W zależności od charakterystyki działalności, intencji właścicieli, planów na przyszłość, będą stosowane różne mechanizmy, które są możliwe z uwagi na dość dużą elastyczność przepisów dotyczących spółek prawa handlowego.

Nie można jednoznacznie wskazać formy organizacyjno-prawnej, która jest idealna dla każdej firmy bądź etapu, na którym się znajduje. Z pewnością warto pomyśleć o sukcesji biznesu jak najszybciej, aby uniknąć działania przypadku, zaś zbliżająca się rewolucyjna zmiana przepisów podatkowych jest idealną okazją, aby wdrożyć ewentualne zmiany w firmie.

Przygotowanie planu budowania firmy wielopokoleniowej – w rozumieniu planu działalności na przyszłość – staje się w obecnej rzeczywistości prawnej niezbędne, zarówno dla dotychczasowych podmiotów, jak i dla nowopowstałych przedsiębiorców. Z jednej strony zapewni to przejęcie biznesu przez sukcesorów lub jego ewentualną sprzedaż, a z drugiej – zabezpieczy prowadzoną działalność przed negatywnymi skutkami nieprzewidywalnych okoliczności, w tym również w zakresie zmian legislacyjnych.

***Gdybyście potrzebowali Państwo dalszych informacji
– w Mariański Group postaramy się udzielić odpowiedzi na każde pytanie.***

***Zapraszamy do bezpośredniego kontaktu z ekspertami,
a także do lektury materiałów na www.firmabezryyka.pl***

MARIAŃSKI
GROUP

Mariański Group Kancelaria Prawno-Podatkowa Sp. k.

BIURA

WARSZAWA, ŁÓDŹ, CZĘSTOCHOWA

tel. 422 07 76 76

kancelaria@marianskigroup.pl

www.marianskigroup.pl

www.firmabezryyka.pl

www.kontrolapodatkowa.pl